

Šumarski list.

Br. 10. U ZAGREBU, 1. listopada 1893. God. XVII.

Poziv k XVII. glavnoj skupštini hrv.-slav. šum. družtva.

Pošto se glavna skupština hrv.-slav. šumar. družtva, kako odredjeno bijaše, dne 1. srpnja 1893. u Otočcu obdržavala nije, to sazivljem ovim izvanrednu glavnu skupštinu za dan 12. studenoga 1893. u Zagrebu sa istim dnevnim redom, kako je isti odtiskan u «Šumar. listu» broj 6. od o. g.

Početak skupštine biti će u 9 sati prije podne rečenoga dana, koja će se obdržavati u dvorani hrv.-slav. gospodarskog družtva u Zagrebu, Sveučilištni trg broj 2.

Umoljavaju se gg. članovi hrv.-slav. šumar. družtva, da bi izvoljeli u što većem broju toj skupštini prisustvovati.

U Zagrebu, dne 12. rujna 1893.

M. Durst,
predsjednik hrv.-slav. šum. družtva.

† Vladimir Kiseljak.*

Nedokućiva providnost, koje do današnjega dana ni shvatio ni protumačio nije nitko, a valjda ni buduće generacije razjasniti neće, dovela nas tužni i razžalošćeni slušetelji do ovog hladnog groba, do buduće mirne postojbine Vladimira Kiseljaka, profesora kraljevskoga gospodarskoga i šumarskoga učilišta. Sila, koje u njezinu djelovanju nisu kadre zapričiti ni najkriječije mišice, sila, koje ne svlada nijedna druga ni fizička, ni kemijska, niti fiziološka protusila, obori nam evo razvito stablo razgranjene krošnje, od kojega očekivavmo, da će nam jošte radjati obilnim i plemenitim plodom. Bijasmo puni nade, željko izčekivavmo prirod, što se nam ga dati cvjet, koji se zametnuo, pa eto . . . stablu, što se razkrošnilo i cvetom obilno nariesilo, ogrizao nevidljiv crv žilu srčanicu, uništio organ, bez kojega na tom svetu života nije. Taj crv, kojega mi umrli stvorovi ovoga sveta krstimo strašnim i očajnim imenom smrt, uzrok je, da položismo u tvrdu i hladnu vječnu ložnicu hladno i ukočeno trošljivo tjelo. Dopratismo ga ovamo, da počiva u toj truhljivoj zemlji, dodosmo materi zemlji ono, što mu je ona za kratko vrieme uzajmila bila, ali duh, s kojim ona ne ima da razpolaze, duh velju, vinuo se u nebeske visine — u novu pravu postojbinu svoju, gdje i nas sve u nepoznatih nam sfera čeka —

Vladimir Kiseljak rodio se u liepoj našoj priestolnici u bielom Zagrebu dne 31. listopada 1849. godine od otca Ivana, danas siedoga starine umirovljenoga gimnazijalnoga profesora i matere Jostpe. Tamo je učio osnovne i gimnazijalne nauke. Bio je uviek dobar i poslušan sin, a k tomu plemenita srca, u kojemu se već u mlađoj dobi probudi želja za liepom božjom prirodom, u kojoj je većinu svoga života proveo. Dali ga poradi toga roditelji na nauke u liepo naše gospodarsko učilište, u kojemu je uz svoju marljivost u nauci, poslušnost prema zakonom, ljubav i štovanje prema svojim poglavaram tako se oduševio za šumarstvo, da je postao pravi i uzorni borilac na obranu liepih naših šuma. Odmah iza svršenih nauka vidimo ga u šumah šestinskih, na imanju grofa Kulmera. Tu je on marljiv kao mravac; ne radi samo na dobro i korist svoga gospodara, nego se i uči, da postigne ono, za čim svaki mladi šumar težiti mora, da se naime sposobi za samostalno upravljanje šuma, toga po milu našu domovinu važnoga i unosnoga narodnoga dobra, toga odlučnoga faktora za materijalno i zdravstveno naše stanje.

I zbilja, već 7. svibnja god. 1871. dadoše mu takovu sposobnicu, a 19. travnja 1872. imenova ga Visoka kr. zem. vlada, unatoč tomu, što je bio još mlad — bilo mu je istom 22 godine — članom zamjenikom izpitnoga povjerenstva za lugare i šumarsko pomoćno osoblje. Kada se je izpraznilo mjesto jednoga učitelja šumarstva u našem učilištu, imenovala ga je Vis. kr. zemalj. vlada drugim učiteljem šumarstva 20. veljače 1873., nakon preustrojstva učilišta god. 1877. privremenim učiteljem šumarstva (10. travnja 1878.) i napokon

* Nadgrobno slovo, što ga je rekao na grobu pokojnikovu prof. Ivan Potočnjak.

stalnim učiteljem uz dični naslov profesora 25. listopada 1881. Kako se je u odlučujućih šumarskih krugovih njegov rad i mar cienio, vidi se iz toga, što je u VIII. glavnoj skupštini hrvatsko-slavonskoga šumarskoga družtva bio izabran za trogodište 1885—1887. odbornikom zamjenikom u upravljuajućem odboru toga važnoga i koristnoga družtva, a da je i Vis. kr. zem. vlada ceniila rad i nastojanje pokojnikovo u školi i u šumi, dokazom nam je najnovije odlikovanje od 30. rujna prošle godine, kojim je promaknut bio u VIII dnevnički razred. On je to u istinu i zasluzio, jer ako se osvrnemo na njegov učiteljski rad, viditi ćemo, kako mu uz obavljanje težkih učiteljskih i šumarskih dužnosti dostaje jošte vremena, da radi i na književnom polju u svojoj struci. Eno napisao je za svoje učenike knjigu o čuvanju šuma, te se javlja svako toliko raznimi poučnim članci u stručnih novinah. Uz to sve osobito se rado zabavljao šumarskom entomologijom tako, da je postao specialistom u toj struci, kao što i u lovačkej. Bavio se je naime i plemenitom zabavom — lovom, a bio je pravi lovac, u kojega su tražili savjeta najvidjeniji loveci prostrane naše domovine.

Uz učiteljske svoje dužnosti vršio je i nadzor nad zavodskim šumama, a šumski vrt uredio je tako, da odgovara svim zahtjevom umnoga šumarenja, te je u njemu odgojio na tisuće liepih biljka, koje su presadjene širom naše domovine. — Čitavoga svoga učiteljevanja na našem učilištu bio je u svezi sa svim našim uvaženim šumarskim ličnostmi, a nije se skoro nijedna šumarska skupština obdržavala, kod koje on nebi bio prisustvovao. Kao prijatelj mlađeži i prirode, rado je bio vodjom šumarskih ekskurzija, što ih je naše učiteljište 18. (1995.) svojim učenikom priredjivalo, te nije, rekao bi, u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Kranjskoj i Štajerskoj važnijeg šumskog predjela, kojega on posjetio i pro- učio nije.

Pokojni Vladimir bio je čovjek, koji je uživao ljubav i štovanje svojih sudrugova, čovjek, kojega je jednako štovala mlađež kao dobroga svoga učitelja i prijatelja, čovjek kojega je ljubio i štovao svatko, tko je iole poznavao plemenito njegovo srce. Zato neću, da vam pričam o njemu kao sinu, za kojim plaču danas raztuženi starci roditelji, neću o bratu, za kojim uzdišu dva mu razplakana brata i dve sestre, neću o ostaloj rodbini — svim je bio miljenac, svim štono rieč „duša od čovjeka“. Ali jedno ću još da spomenem, jedno ću još da mu savijem u vienac vrline . . . ljubav njegovu žarku prema svojoj obitelji. Gorko civili za njim neutješiva mu supruga i jedinica kćerka, koje je u crno zavio, jer samo one znadu, kakova su na uviek izgubili druga i otca!

O smrti, smrti, . . . što to učini?! Iztrgnula si dragog sina iz roditeljskog zagrljaja, ugrabila milog brata braći, otela ga iz nježnog zagrljaja milih sestara i drage rodbine, a što još najosjetljivije boli, ugrabila si ljubljenog druga nježnoj, dobroj i plemenitoj družici, ukrala si preljubežljivoga otca sirotici kćerki. Pa ne samo da si bila nesmiljena prema svim tim, raztužila si i naše drugove i prijatelje njegove, razplakala učenike njegove, a kivna si bila i na naše učilište, te si mu u najboljoj muževnoj dobi iztrgala iz krila radinu silu,

poštena rodoljuba, kojemu su bujne hrvatske šume i zeleni lugovi bili ogledalo, u kojemu je gledao sliku mile svoje hrvatske domovine.

O bezobjirna smrti! . . . Sve si to učinila, sve si to tako udesila, da se popraviti neda, ali nešto ipak nisi, jer ne možeš nikada Nećeš nikada iz srdaca naših izbrisati mile uspomene na dragog i milog druga i prijatelja, brata, rođaka, supruga i otca, u kojega je bio pošten značaj i plemenito srdce. Nećeš, jer ne možeš, iz srdaca naših izčupati uvjerenja, da je uz sve tvoje nesmiljeno i bezobjirno tamanjenje, našega Vladimira ipak zapao novi bolji život u nebeskih visinah, jer je on tvrdo i zaufano vjerovao, kao što vjerujemo i mi u rieči našega Spasitelja:

Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet. Nećeš nam uzeti nade, da ćemo se s njime ipak još sastati, jer nam i opet veli naš Spasitelj i odkupitelj sveta: Quia venit hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem filii Dei, et procedent, qui bona fecerunt ad resurrectionem vitae.

Tom tvrdom vjerom i sladkom nadom utješeni smo dragi pokojniče, jer znamo, da je duh Tvoj poletio u nebeske visine, a da će ti izmučeno tjelo samo počivati u toj hladnoj raki, dok se ona na glas angjeoske trublje ne otvori, da sjedini sa neumrlom dušom svojom.

Dotle Vladimire s Bogom, dok se sastanemo u sferah već tebi poznatih, a nama jošte nedokucivih. Čekaj na nas, dok i nama usud odkroji, da dodjemo k tebi, a da nas dočekaš prijateljski, kako si nam prijateljem i ovdje bio, neka ti bude ova gruda zemlje, kojom te pokrivamo, laka!

Šumska proizvodnja i trgovina.*

I.

Drvotržka tvrdka F. Neuberger i sin, koja ima u modruško-riečkoj županiji 4 pilane na paru (Lokve, Sušica, Jasenak, Ogulin), šalje nam blagohotno ovaj izvještaj, koji uvrštujemo podpun, premda se dotiče i trgovine u hrastovini, koja neima svoje proizvodište u našem kraju, da nekidamo objašnjene prilike za hrastovinu i za meki lies, što se opet odavle izvozi, te nam izvještaj podade osvrt na cielo drvotržtvo u minuloj godini.

Izvozno poslovanje u liesu u g. 1892., piše navedena veletvrdka, stajalo je glavno pod utjecajem poznate carinske politike, zavladale u istoj godini u Francuzkoj.

Hrast. To proizvodnici, to inozemski uvoznici, svi su izvanredno upeli, da upotrebe određeno vrieme do carinskoga povišenja, te zaštite što veću mno-

* Ove crtice priobćujemo iz „glavnog izvještaja o gospodarstvu, obrtu, trgovini i prometu senjske trgovacko-obrtničke komore za god. 1892.“ Uredništvo.

žinu zadobnom odpremom od povišenih tereta. U razmjerno kratko vrieme nakupile su se radi toga tako silne množine u Francuzkoj, da se je bilo na duže vrieme pobojavati podpune stagnacije. Na sreću bojazan se nije pokazala opravdanom, jer do mala razvilo se je opet živahno poslovanje uz nepromjenjene ciene, samo je bila razlika prama prijašnjemu, da su carinske terete nosili na polak proizvodnici i uvoznici, dok su napokon prama koncu godine spali ponajviše na uvoznike. Kod ove se je prilike opet vidjelo, da inozemstvo ne može ostati bez naše hrastove proizvodnje, ne imajući osobito odkle da naknadi cjepane proizvode i bolje vrsti od naše slavonske kakvoće. Prodja je išla dobro od ruke imenito u bačvarskoj gradji, a cene se dizale. Za merkantilne duge plaćalo se je za 1.000 kom. na brodu na Rieci s početka 200 for., dok se je na koncu godine davalo rado 220 for.

Osim bačvarske gradje tražilo se je više bolje parižko drvo, prikladno za stolarske radnje, te plaćalo po 50—55 for. na brodu na Rieci.

Proste su piljenice, s kojimi se mogu natjecati takodjer druga poriekla, ostale odnemarene uz podatnije ciene.

Prečnica se je izvezlo samo njekoliko malo. Naše je glavno tržište za prečnice bio do pred godinu dana Egipat, kamo su redovito svakoga mjeseca odlazila 1—2 broda nakrcana; odkad su turski poduzetnici dostali dobave i više se je željeznicu izgradilo, u riečkoj luki ima velikih množina, koje se nemogu nikamo prodati.

Meki lies. U ovom je proizvodu naše tržište u posljednje vrieme, osobito pako u posljednjoj godini pretrpilo velik gubitak. Predhodni utjecaj francuzke carine, koji se kod hrastovine ukazao u napomenutom izredno velikom izvozu, meka se liesa nije ni dodirnuo, te nije ma nijedan teret više primljen, nego koliko je zahtjevala tekuća potreba. Svaki je bio doduše u istinu pripravan na to, da će poslije uvedene carine već samo poriedko kad i kad po koja pošiljka otići u Francuzku; ali se je mislilo naknaditi gubitak intensivnijom pažnjom algirskoga, tuniškoga i egipatskoga trga, kamo su već do tada naši proizvodi u velike prolazili. Nu sve se je pokazalo do kraja zabludom, jer su dalje navedene okolnosti, koje se priete, da će našu trgovinu u meku liesu uništiti, ne samo onemogućile povišenje izvoza u ta odredišta, već prodju u obće ograničile na minimum. Kao sva primorska tržišta, tako i riečko upućeno je izklopno na proizvodnju iz hrvatskih šuma, koje pripadaju državi i imovnim občinam; jer ugarski producenti nalaze bolju korist, ako svoju robu u zemlji protrže, nego da potražuju prekomorske destinacije. Kod navedenih najvećih šumovlastnika u Hrvatskoj doznačuju se pako stabla samo počev od 55 cm debljine u poprsnoj visini, a ova su naravno već prestara, pa zato davaju takodjer samo posve podredjenu, ponajviše prhku gradju. Nije dakle čudo, ako komitenti, naručivši jednom ovaku robu, više je netraže, već svoju potrebu od drugud namiruju. Sada se tomu nudja na pretek erdeljska, galička i bukovinska proizvodnja. Još nedavna dosti slaba, ova se je proizvodnja u posljednje godine naglo digla. Danas se već dovozi odonud oko 70 vagona dano-

mice u Galac, odkle se izvoz po moru svake godine uvećava i potiskava naša poriekla po puno boljoj kakvoći materijala. S druge strane cieni se bolje od naše robe nordičko drvo i pitshpine, koji dolazi iz Amerike; osobito ovo drvo, koje se svojom vrstnoćom sudara s našim arišem i hrastom, nije za trošće skuplje od naše jelovine, pa radi toga mu se, gdje se samo može, privoljuje. Ta nije li značajno, da se za gradnju plovnoga docka na Rieci uzima pitshpine. Zato se može razumjeti, kako se je moglo odavle, odkud je još pred 3 godine 50—70 brodova s teretom meka liesa odilazilo put Francuzke, Algira i Tunisa, a uzdržavala se je redovita i znatna prodja za Aleksandriju i Grčku, u minuloj godini pored jako sniženih ciena odpremiti jedva polovicu toga u Francuzku i njezine afričke pokrajine, a u Egipat i Grčku samo posve malo, dočim se je izvoz preko Galaca nasuprot u istom razmjeru umnožio.

Da se naša prekomorska trgovina u meku liesu posve ne odrine, čega se je bojati, ima samo jedna pomoć i ova je u tom, da se olakša dovesti u konkureniju bolju kakvoću materijala, ako se preinaci doznačni postupak kod navedenih šumovlastnika. Ova preinaka nebi bila na štetu ni po šumsko gospodarstvo, već prije koristna, jer stabla, koja su kod 45 do 55 cm debljine doista takodjer već stara, ali bi davala još zdravo tvorivo, ostavljena duže na panju, takodjer će prestariti i sprhnuti.

Želimo i nadamo se, da će se ovo na mjerodavnom mjestu što prije uvidjeti, dok bi to moglo još pokoristiti razvoju naše šumske trgovine.

Domaći naš prijazni izvještač na senjskom tržištu razjašnjuje nam još prilike našega drvoržtva pogledom na produkciju jelova i bukova liesa.

Za drva ogrievna glavni je trošac Italija, nu Mletke netrebaju više prvanje količine, jer su tamošnje staklarske peći preuredjene na kameni ugalj. Zato su ciene malaksale, te se prodavao prostorni metar prvoga razreda po 3 for., oblići po 2 for. 10 novč.

Za bukovinu glavno je naše tržište Španjolska, ali od polovice godine, odkad je tamo stupio u život viši carinski cjenik, izvoz je u španjolske luke jako nazadovao. K tomu uzela je tamo silno se takmiti s nami u vrstnoći i cieni slavonska bukovina, koja se koristuje željezničkom dopremom, te potražuje sada prekomorska tržišta preko Rieke i Trsta. Ciena jo veslom i vratilam podjednaka kao i lani.

Duge se bukove neprestano malo pitaju, te im ciena pada. Postiglo se 18 do 22 for. za 1000 kom.

Jelovi lies nalazi vrlo slabu prodju. Grčka, koja je prvo rado kupovala naše piljenice tanke i debele, danas je prestala sasvim dolaziti na naše tržište. Danas ne traži više ni oblih ne obradjениh trupaca, koje je kupovala u povodu visoke carine na piljenice, kad je bila time zapriječena uvoziti brvna od 10 cm debela. Sva je trgovina s Grčkom zastala pod udarom ogromnoga prida, koji njezinu valutu obezvredjuje. Za Francuzku ne ište se ni malo izradjene robe kao piljenice, koje iztiskava visoka carina, već jedino nješto klada. Klade su

u cieni po for. 12.50 do for. 13.— kubični metar. Najviše se izvoze preko riečke luke, dotegljene tamo iz primorskih luka u splavih.

Jedrila i okrižice traže se vrlo malo, odkad nestaje brodova na jedro.

Drveni ugalj drži se u istih prilikah.

K ovim izvještajima dodajemo još pregled našeg izvoza šumskih proizvoda, koji uzima put preko primorskih luka, pripominjući, da produkcija iz modruško-riečke županije kreće se put Rieke i Trsta osim kamena uglja, koji se izvozi ravno preko Bakra, Kraljevice i Novoga.

Rujevine je došlo malo u promet, jer je dopušteno, da se bere samo svake druge godine; ali necieni se takodjer kao prije, pošto ju nadomještaju sada druga strojila. U svem je izveženo i prodano na Rieku 535 q.

Divljač. Grabežljive zvjeradi ubijeno je god. 1892. u svem u županiji ličko-krbavskoj 1498, u modruško-riečkoj 284, ukupno 1.782 sisavaca, za koje je izplaćeno nagrade u ličko-krbavskoj županiji 947 for. 50 nč., u modruško-riečkoj županiji 229 for., svega 1.176 for. 50 nč. Množina pojedinih ubijenih grabežljivaca bila je ova:

Zvjerad:	Lika-Krbava		Modruš-Rieka		Cielo okružje	
	1891	1892	1891	1892	1891	1892
Medjedi	9	8	2	4	11	12
Vukovi	14	42	5	15	19	57
Risovi	—	—	—	—	—	—
Lisice	334	606	63	168	397	774
Divlje mačke	29	36	7	18	36	54
Jazavci	—	1	—	—	—	1
Kune	168	767	23	79	191	876
Svi grabežljivci	554	1.490	100	284	654	1.774

Krzna od koristne i grabežljive divljači došlo je više u promet, jer je i više divljači ubijeno, nego god. 1891. Tražene su lisičje i kuneće kožice osobito za Rusiju, te im ciena poskočila po komadu na 2 for. 20 nč. za lisičevinu, na 4 for. za kunovinu. Zeče su kožice prodane po for. 18.— %. Ostalih je kožica malo prodano, jazavaca i divlje mačke ma nijedan komad. Ciene su iste. Vučje su po 1 for. do 2 for. Medjedje se malo traže i prodaju, a ciene se na 6 do 15 for. po komadu prema veličini i vrstnoći dlake. (Vidi skrižaljke).

Industria driva.

II.

Prilike naših pilana mogu se prosuditi po onom, što je već kazano u pogledu naše drvarske trgovine u obće. Vidi se posvuda nastojanje oko dotjerane produkcije, za kojom idu navlastito pilane na paru. Dvie su ove pile stajale neradine radi finansijalnih zapreka. Ostale su sve brojile najviše 196 radnika, medju kojimi 8 ženskih. Producija njihova nije nam poznata, nu najviše se obraća piljenicam od meka liesa, a samo njekoje obraduju takodjer bukovinu.

Izvoz šumskih proizvoda iz primorskih

Šumski proizvodi	Jedinica	I z v o z n e		
		Bakar	Kraljevica	Novi

Godine

Brvna jelova	Kom.	—	—	4.439
Daske	»	—	—	260
Dašćice i daske bukove	»	—	—	—
Drva za ogriev	M ³	—	—	6.842
Duge bukove i jelove	Kom.	—	—	489.890
Gradja hrastova	Kg.	—	40.000	—
Grede i gredice	Kom.	—	—	24
Jedrila	»	—	—	—
Klade	M ³	—	—	1.580
Letve i letvice	Kom.	—	—	2.500
Obrući	Svez.	—	—	—
Okrižice	Kom.	—	—	30
Ostilji	»	—	—	—
Piljenice meke	Kg.	—	11.155	—
Trupci jelovi obli	M ³	—	—	1.252
Ugalj drveni	Kg.	3,773.560	3,944.000	536.600
Vesla neuradjena	Kom.	—	—	282
Vratila	»	—	—	31.263
Svi proizvodi	Kg.	3,773.560	3,995.155	10,992.700

Godine

Brvna jelova	Kom.	—	—	—
Daske	»	—	—	9.700
Dašćice i daske bukove	»	—	—	—
Drva za ogriev	M ³	5	8	4.060
Duge bukove i jelove	Kom.	—	—	1,102.540
Gradja hrastova	Kg.	—	400	—
Grede i gredice	Kom.	—	—	—
Jedrila	»	—	—	—
Klade	M ³	—	—	1.300
Letve i letvice	Kom.	—	—	—
Obrući	Svez.	—	—	—
Okrižice	Kom.	—	—	—
Ostilji	”	—	—	—
Piljenice meke	Kg.	—	28.830	—
Trupci jelovi obli	M ³	—	—	962
Ugalj drveni	Kg.	3,640.400	3,378.200	949.510
Vesla neuradjena	Kom.	—	—	—
Vratila	»	—	—	18.340
Svi proizvodi	Kg.	3,645.100	3,415.003	9,151.330

Luka godine 1891. i 1892.

l u k e

Senj	Sv. Juraj	Stinica	Jablanac	Bag	S v e
------	-----------	---------	----------	-----	-------

1891.

19.532	—	17.885	—	—	41.856
29.560	—	45.835	300	1.477	77.432
—	—	6.450	—	—	6.450
11.148	10.542	3.401	—	1.480	33.463
594.064	546.211	155.200	—	15.555	1.800.921
—	—	—	—	—	40.000
1.836	4.300	2.510	—	1.469	6.699
—	4	4	—	—	8
2.326	6.956	1.466	—	—	12.928
2.289	—	12.382	—	150	17.321
7.130	—	24	—	—	7.154
—	—	—	—	—	30
451	1.200	—	—	—	459
—	—	—	—	—	11.155
1.510	—	—	—	—	2.762
—	—	—	—	—	8.254.150
26.782	180	1.274	—	—	28.344
46.279	34.800	4.464	—	3.298	86.464
18,738.900	17,097.800	7,709.800	7.560	1,717.700	64.083.175

1892.

9.424	—	602	—	285	10.311
28.830	—	55.925	—	1.724	96.679
52.450	—	720	—	—	53.170
9.039	10.911	961	24	1.533	26.541
1,302.050	740.760	95.210	—	5.000	3.245.560
—	—	—	—	—	400
210	2.770	2.510	—	1.750	7.200
—	—	5	—	—	5
6.501	1.712	230	—	—	8.605
13.050	—	20.790	—	380	34.220
3.026	—	—	—	—	3.026
—	—	54	—	250	304
150	—	—	—	—	150
—	—	—	—	—	28.830
3.473	—	—	—	—	4.435
—	—	—	—	—	7.968.110
15.817	—	162	—	880	16.859
52.224	39.510	17.262	—	3.620	130.956
21,797.330	14,451.130	3,737.120	22.800	1,751.770	57.971.610

Drvorezbarska tvornica u Vrbovskom nazire njeke od povo-
ljice u izravnih parobrodarskih vožnjah „Adrije“ u Marsilju, a osobito u trgo-
vačkom ugovoru s Italijom i podignutom uvozu južnoga voća. Podporom trgov.
ugovora nuda se odoljeti američkoj utakmici, ako se i ne može poslužiti takovimi
umjetnimi uvozninskim sredstvima i takovimi izvrstnimi vodenimi putovima kao
američki producenat, koji može surovinu vrlo jeftino dovoziti u tvornicu, pa
tako pored sve visoke vozarine na moru nudjaju manje ciene od naših.

Tvorine su ovoga poduzeća kutije i bačvice od tankih dašćica, koje se
režu, a nepile. U ovako lakinih omotih šalje se pecivo i sočivo najviše u Bra-
ziliju i Indiju. Kutije su također na cigare za domaće duhanske tvornice. Za
izvoz se rade kutije za južno voće. Proizvodi se oko 500 vagona takovih tankih
dašćica, od kojih 450 vagona ide u inozemstvo. U tvornici ima motor parnom
snagom od 40 konjskih sila i do 180 sve mužkih radnika.

Obrt, koji zastupa tvornica pokućta od savijena bukova
drva na Vratima kod Fužine, drži ravnateljstvo u nazadku. Ne samo
ista tvornica, već sva poduzeća iste ruke ustanjuju od dana na dana množinu
svoga proizvoda, kojemu vrednost postaje takođe danomice manja, te se ova
obrtna radnja slabo već naplaćuje. Tvornička uprava, veoma iskusna, okretna
i oprezna, nastoji na svaku ruku, kako će svoje poduzeće održati, te je priori-
nula izradjivati stolarsko pokućstvo u obće, dakle ne samo od sagnute bukove
letve. U njoj se izraduju također novi vojnički šatori, koje mogu složene voj-
nici nositi na ledjima. Producija joj obuhvata do 140.000 komada u vrednosti
od 3 do 400.000 for. Tvornica je od neizmjerne koristi za svoju okolicu, jer
daje stavnu službu tamošnjem, ponajviše jako siromašnomu žiteljstvu. U
tvornici radi uz 2 motora na paru sa 40 konjskih sila 140 do 185 radnika
mužkih i ženskih, a osim toga zabavlja još oko 50 mužkih i 350 do 400
ženskih radnika po okolišnih selih kod svojih kuća. Na godinu izplaćuje 150
do 200.000 for. nadnice. Na bukovinu potroši 50 do 70.000 for.

Pilane su na paru: Jasenak kod Okulina, Felix Neubergera i sina na
Rieci, investicija 50.000 for.; — Lividraga kod Gerova, vlastelinstva obitelji
pl. Ghyczy; — Lokve, Felix Neuberga i sina, invest. 20.000 for.; — Prezid
Šćitomira Vilhara; — Stirovača-Stajnica kod Senja, šumskoga erara, zakupnici
S. Štiglić u Senju i S. Vidmar & Rogić u Sv. Jurju; — Stajnica, F. Bohu-
tinskoga; — Sušica kod Ravnegore, Felix Neubergera i sina, 25.000 for.; —
Vrata kod Fužine, F. Corossacz e figlio na Rieci.

Piljenice jelove i bukove najviše za izvoz u Austriju, Italiju, Maltu, Špa-
njolsku, Grčku, Francuzku, Egipat, Alžir.

Vrbovsko na ug. drž. željeznici. Drvorezbarska tvornica Holzmanufaktur
Vrbovsko (Croatien). Reže tanke bukove dašćice i sastavlja od njih kutije i
bačvice. U takovih se omotih izvozi pecivo i sočivo najviše u Braziliju. Za
izvoz su kutije na spremanje južnoga voća. Producija 500 vagona, izvoz 450
vagona. Izvoz u Italiju i Maltu (Palerno, Messina, Caiania) 150.000 for., u

Francuzku (Marsilja, Dünkirchen) 50.000 fr., u Malu Aziju (Smirna, Jaffa) 30.000 for., u sjevernu Afriku (Algir, Tripoli, Tunis) 10.000 for.

Dvorezbarska tvornica u Vrbovskom hvali se trg. ugovorom s Italijom i uvozom južnoga voća preko riečke luke, što joj sve koristi; ali tuži se na višoke vozarine austr.-ug. Lloyda, radi kojih se njezin izvoz u malu Aziju svake godine umanjuje.

Za malu pomoć domaćoj industriji traži sniženje lučkih pristojba. Kao znamenitu podporu domaćemu narodnomu gospodarstvu na njegov nedogledni procvat pokreće pitanje o izvedenju vodenoga puta od Dunava do jadranskoga mora, o kojem se pobliže izjavljuje.

Jošte upozorava na nastojanje Kranjske, da se izgradi dolnjokranjska željeznica od Ljubljane do Rudolfova (Rudolfswert), koja će otvoriti novi izvozni put Trstu na škodu Rieke. Zato preporuča, da se proti tomu izvede konkuren-cija u prilog riečkoj luki željezničkom svezom Rudolfova s Karlovcem, jer je za ove predjele riečka luka najsgodnija.

Vrata kod Fužine, željeznička postaja na prugi Rieka-Zagreb. Tvornica pokućta od savijena drva riečkoga društva na dionice. Ravnateljstvo i podružnica tvornice na Rieci. Proizvadja: oko 140.000 kom. raznoga pokućta, kao stolica, naslonaca, zibulja, klinčanika, ormara, kreveta, ormarića i p. Sve u najboljoj vrsti od bukovine. Tvorevina se gotovo sva izvozi, najme u Englezku 26.00 kom., u Francuzku 18.000 kom., u ostalu Evropu. (Italija, Grčka, Turska itd.) 40.000 kom. u Ameriku, Afriku i Australiju 50.000 kom. Vriednost izvoza 3 — 400.000 for. U Englezkoj ima podružnicu u Londonu, Great Eastern Street 70 E. C., preko koje se dalje izvozi; u Francuzkoj ima podružnicu i tvornicu u Lyon-Vaise, 22 Rue du Bourbonnais.

Tvornica pokućta na Vratima kod Fužine mogla bi više izvoziti, nu što nije tomu tako, krive su izvozne kirije, koje su za nju puno nepovoljnije, nego li za tvornice iste ruke u Njemačkoj i Českoj. Za primjer navodi, da može doći u Englezku preko Hamburga isto tako jeftino, često i jeftinije, nego li iz Rieke izravnim morskim putem.

Razsvjetljuje to tako, da plaća za pokućvo u sanducih preko Hamburga u London po 100 kgr. 3 marke, dočim je kirija iz Rieke u London sh. 12 po kub. metru, dakle po prilici 6 maraka za 100 kgr. Za pokućvo posve gotovo, omotano u slamu, plaća onim putem 6 maraka, iz Rieke ravno u London sh. 12 po 100 kgr.

U povodu nevih trgovačkih ugovora ili što ih neima, zatvorene su tvornici mnogo zemlje, kamo je izvozila prije svoje tvorevine. Primjerice ne može visoku uvoznicu na pokućvo od savijena drva u Španjolskoj i Portugalskoj smatrati van naprosto zabranom svakoga uvoza, pa je radi toga njezin uvoz u te zemlje posve prestao, te je bila usiljena, da svoju podružnicu u Barceloni (Pelayo 50) ukine.

Iste su joj zapreke i u drugih zemljah, u koje mogu druge države uvoziti svoje fabrikate uz nižu uvoznicu, kao na pr. Savezne države u Brazil.

U Francuzkoj je također uvoznina na proizvode naše tvornice povišena, pa u istoj Njemačkoj dignuta je tako visoko, da je naša roba ne može da podnosi. Zato si domaća tvornica želi, a mi ju u tom podupiramo svojom najtopljam preporukom, da se kod ugovaranja s drugimi državama uzima obzir na njezin obrt, a kod društava, podupiranih državom, urede jeftine kirije za njezin izvoz.

Naši državni izpiti.*

Evo već je njekoliko godina proteklo, odkad se neprestano jadikuje, da slabo prolaze kandidati, koji polažu državni izpit za samostalno vodjenje šumskog gospodarenja. Takove jadikovke priobćene su i u „Šum. listu“ od prošlih godina, pak s toga nakanio sam i ja, da navedem njeke uzroke lošom uspjehu kandidata kod polaganja rečenog izpita.

Pošto sam i ja nedavno sretno prešao toli sklizku „brv“ državnog izpita, pak pošto sam dublje zavirio u tu rak ranu neuspjeha državnih izpita, otkriti ću sada uzroke toga neuspjeha.

Odkrivajući ovo, biti ću otvoren i iskren, te ću navesti samo živu istinu. Stoga unapred molim, da mi se kao mladjemu oprosti, što pišem o onom, o čem bi trebalo da je davna na čistac privedeno.

Ja sam uvjeren, da će ovo koristiti našoj zelenoj struci, a da će koristiti i mlađež t. j. budućim šumarom. Poznato je, da je najveća količina kandidata, koji državni izpit polažu pred zagrebačkim izpitnim povjerenstvom, svršila gospodarsko-šumarsko učilište križevačko, pa stoga zanimati će nas, ako saznamo prave uzroke neuspjeha takovih izpita.

Mimoći ću t. zv. visokoškolce t. j. onakove kandidate, koji polažu državni izpiti iz šumarstva nakon svršenih nauka na bečkoj visokoj školi za zemljotežtvo, pošto se u obče misli, da su takovi kandidati mnogo „zrelijih“ za polaganje takova izpita, nego što su kandidati križevačkog zavoda. Da li je tomu tako, nije moja stvar o tom ovdje razpravljati.

Obče je uvierenje, da se svršeni slušatelji križevačkog šum. zavoda slabo i nedovoljno priprave za polaganje državnog izpita iz šumarstva.

Zašto kandidati sa „križevačkog zavoda“ padaju na državnom izpita, kušati ću dokazati.

Pri svakoj zgadi, gdje nije čvrstoga temelja, nastane dvoje: ili se zgrada porušiti mora, ili se krparenjem uzdržaje.

Tako je i u ovom slučaju.

* Ovaj članak priobćujemo po želji g. pisca bez ikakove preinake onako, kako, ga je sam zamislio i napisao. Dajemo ga u javnost, da se to važno pitanje bistri i razbistri na uhar domaćega stručnoga zavoda.

Ustrojstvo križevačkoga zavoda primjeren je prema sadašnjim odnosajima, nu ako slušatelj šumarstva ne dobije čvrste podloge, dok je još na zavodu, onda mora kolebatи u svojem zvanju. U kratko rečeno: kada križevčanin ostavi zavod, treba mnogo truda u nauci i vlastitog izkustva, dok shvati pravi zamašaj šumarske znanosti i pravac budućeg šumara. Bila bi dakle po Bogu griehota na padati na talenatirane kandidate šumarstva.

Razlog neuspjeha križevačkih djaka kod polaganja držav. šum. izpita posve je drugo.

Evo zašto.

Akoprem križevački zavod već preko 30 godina postoji, nije do danas četita i valjana hrvatska šumarska knjiga napisana u svrhu porabe na zavodu, osim čuvanja i sadjenja šumâ, računanja vrednosti šumâ i geodezije.

I ove knjige imale bi se u koje čemu nadopuniti, te naukovno gradivo prema našim odnošajem upriličiti.

U ostalom zahvaljujemo se mi slušatelji križevačkoga zavoda [dotičnim piscem, da su i ovaj darak svoje trudoljubivosti doprineli na boljak našeg šumarskog pomladka.

A kako je sa predavanjem predmeta na križevačkom zavodu?

Ako učenik na križevačkom zavodu učiti hoće, onda mu nepreostaje drugo, nego da stručne predmete uči iz „skripta“, koja su već stotinu put prepisana po samih učenicih. Koliko se vremena gubi na prepisivanju istih, a koliko pako pogriješaka tim prepisivanjem nastane, znade svatko jako dobro.

Prvi tečaj osnovan je prema sadašnjim okolnostima tako, da slušatelju šumarstva pribavi temelj za šumarske predmete.

Izim klimatologije, zemljoznanstva, rudstva i fizike ne ima druge knjige.

Toli važni „temeljni“ predmeti — kao što su obća botanika, zoologija i kemija, uče se po škriptah.

Obzirom na to, koliko se vremena potroši dok se škripta prepisu, koja su i onako radi obsežnosti predmeta u kratko satavljena, mogao bi slušatelj na zavodu mnogo toga više naučiti, da imade potrebitih knjiga.

Glede matematike spomenuti ću, da za naš šumarski zavod ne ima osim knjige aritmetike.

Matematika i prirodoslovna znanost jesu „duša“ šumarske znanosti, pak upravo nam manjkaju ove „temeljne knjige, pisane za porabu slušatelja na zavodu.

Prema tomu posve je dokučivo, da dok ovoga prvoga temelja nije, biti će uvjek i slab napredak.

Promotrimo malo dalje ostale tečaje.

Graditeljstvo, kulturna tehnika i geodezija, ove toli važne nauke, uče se po škriptah.

Geodezija — taj veoma važni predmet uči se kod nas po škriptah“.

Ako se već neće da rabi geodezija od Köröskenija, onda bi se imala ova ili popuniti ili nova napisati.

Šumarska zoologija, botanika, tehnologija, taksacija, računanje vrednosti šuma (ima knjiga od Kesterčaneka), kućanstvo i uprava šuma, dakle najvažnije šumarske znanosti uče se na križevačkom zavodu samo po škriptah. Ostali slični zavodi u inozemstvu imaju za sve ove predmete gotove knjige za slušatelje šumarstva, dočim jih mi ne imamo, već kuburimo.

Mnijem, da smo na polju šumarske literature mi Hrvati najsiromašniji, akoprem nebi trebali biti, da je samo malo radinosti, marljivosti, za rad, a ne ima precjenjivanja samoga sebe i preziranja.

Vec 30 godina postoji naš šumarski zavod, pak za četvrt stoljeća nije se našao nitko, da bi ove knjige napisao za naš zavod ili da bi bar prevod dobre njemačke knjige upriličio.

Mimogred ću reći, da bi bolje bilo, da se neki „delija“ (visokoškolac) primi zahvalnog posla, pa da napiše n. pr. taksaciju, nego da se pravda o „visokom naobrazovanju“.

Ako sve preduvedeno promotrim, onda ćemo razabratiti, da na križevačkom zavodu ne ima kandidat knjiga, pak da se obširno naobraziti ne može. Iz kratko sastavljenih škript dobije slušatelj šumarstva tekar pojam, a o svestranom šumarskom izobraženju ne ima ni govora.

Na državnom izpitu pita se kandidat po njemačkih obširnih djelih iz taksacije i tehnologije. Ako je pako kandidat drž. izpita učio po zavodskih škriptah, onda ne ima dvojbe, da će na izpitu pasti, jer su sva škripta stara, neobnavljena i prema duhu vremena neizpravljena i već sto puta prepisana. Iz svega prednavedenoga sledi „da je kandidat žrtva starih zavodskih škript“. Ako puomatramo ovakovog svršenog šumara u praksi, onda ćemo opaziti, da je skroz nevješt u svom zvanju. Uz sav trud i muku, koju je uložio kod učenja šumarske znanosti, iz zavodskih škript mora on na državnom izpitu pasti, ako za vrieme prakse nije čitao njemačke knjige, pošto hrvatskih žali bože ne ima.

Na mnogih mjestih niesu naše šumarske prilike takove, da bi kandidat šumarstva imao zaista dovoljnu praksu, to ga prikuju u pisarni, pak — što ono naši vele — „deri uviek jednu kozu“ (osim riedkih izznimaka).

Ovako kandidat potroši dve do tri godine, te se tada spremi za državni izpit.

Doznaka drva i njekoje manje vanjske radnje sva mu je praksa, pak ako mu „šef“ i to ne dozvoljava, onda nezna ni gdje su šume, ni gdje lutarije.

Kakova je to praksa? Obće je mnjenje, da se kandidat mora za vrieme prakse učiti, kupujući njemačka skupa djela.

Obično je ali, da je šumarski vježbenik plaćen sa 25—30 for. (kao dnevničar III. razreda) te siroma niti da živi, niti du umre, pak se još od njega traži, da kupuje njemačka djela.

Na uzmimo, da si kandidat njemačka djela zbilja nabavi.

Stotinu i stotinu imade njemačkih kovanih riečih, pa da ih Hrvat razumije, a osobito onaj, koji nije od kuće njemački naobražen.

Da je pako težko pohrvaćivati njemačka šumarska tehnička imena, priznati će mi svatko. Tako sam ja ove godine čuo od onih, koji su po Judeidlm učili o Weiserovom procentu. — Jedan kandidat ga okrstio sa uputni %, drugi uputnik, a ja, koji sam po Feistmantlu učio, mislio sam da to dolazi od prezimena „Weiser“, jer ne dolazi u Feistmantlu, dočim ni u Feistmantlu, ni u zavodskih škriptah ne ima ni govora o tom.

Radi nestalnih tehničkih hrvatskih naziva, nemože kandidat stalno ime i pojam da si zadrži. — Jedan prevadja ovako, drugi onako, a treći svakako t. j. kako se komu svidja. Ako k ovomu smješa još i „stara zavodska škripta“, onda je kandidat — da se zagorski izrazim — bog i bogme posve zmotan.

Sada kandidat dodje pred povjerenstvo, koje je (ako se izraziti smijem) većim djelom pre strogo.

Uzmimo sada, da je jedan od gospode izpitatelja svršio u Mariabrunu, drugi u Beču, a treći u Ščavnicih, a četvrti n. pr. u Križevcima. Gospodin izpitatelj sa križevačkog zavoda pita po svojemu, drugi po svojemu, a treći po svojemu t. j. kako je koji učio i kako je njemačke izraze i predavanje dotičnog zavoda shvaćao.

Na ustmenom izpitu kandidat nješto sbunjen od „starih škripta“, od „njemačkih tehničkih naziva“, a nješto bogami od straha — mora da padne, ako neima — što no naši vele — „oštchine i oštromj“, pak da redomičnim (njemačkim) mišljenjem shvaća gospodu izpitatelje, i da im odgovara.

Zlo je, ako kandidat uči njemački, jer je malo hrvatskih knjiga i stalnih hrvatskih naziva, a još veće je zlo, ako je slučajno kandidat u njemačkom jeziku nevješt.

Naravna je posjedica da će kandidat na izpitu propasti, ako on uslijed napred spomenutoga oteže svojim odgovorom, ako nješto nezna, i ako u zbumjenosti odmah neodgovori na stavljena pitanja. — Time si je kandidat prihvatio troška, namučio se učenjem, natovario si bogme i novih neprilika, a pomalo i sramote.

Ako sve prednavedeno promotrimo, onda su nam neuspjesi državnih izpita odkriveni. Da se u buduće ta rak rana izliječi, prepisao bi ja sljedeći liek:

1. U najkraćem roku imale bi se napisati najnuždниje hrvatske šumarske knjige, pak u istima stalne hrvatske tehničke nazive poprimiti.

2. Na samom zavodu trebalo bi bar predaježno — dok se knjige napisu — stara zavodska škripta prema novim djelima izpraviti i nadopuniti.

3. Svišni predmet na zavodu „anatomija domaćih životinja“ u I. tečaju imao bi se izpnstiti, te toli važna matematika ili obća botanika što više učiti.

4. Tlovidno risanje imalo bi se prenjeti iz I. tečaja i pridrnžiti onomu predmetu, skojim je vezano.

5. Mjesto što kandidati imadu prosto poslije podne u I. tečaju, mogla bi se mladež voditi u šumu (ljetni semestar), te ondje uvesti u šumarski život. N. pr. uvod u geodeziju, šumarsku botaniku i t. d.).

5. Dakako da onda nebi trebalo prepisivati škripta.

6. U II. tečaju imala bi se geodetična i šumarska praksa svom strogosću provadjeti t. j. svaki slušatelj morao bi sa pojedinim strojem raditi, jer je moguće, da ga u praksi više niti viditi neće.

7. Osobito trebalo bi kandidatima što više pokazivati razne zavodske zbirke, (n. pr. zareznike, šumsko sjemenje i t. d.).

8. Glavni predmeti, kao što su taksacija i s njom spojena dendrometrija, trebalo bi da se što više slušateljima praktično protumače, a ne kandidata ih vezati na stara zavodska škripta.

9. Prema modernim zahtjevima i obsežnosti učevnog materijala trebalo bi ustrojiti na zavodu IV. tečaj, te stvoriti za uvjet primanja najmanje VI. razreda gimnazije ili realke; ili što je još najglavnije, treba naš zavod podići na akademiju, pak su sve mane odstranjene.

10. Neka se kod nas stalno zakonom uredi služba šumarskih vježbenika i pristava, da u praksi budu zbilja smatrani kao budući šumari, a ne zamjenicima dnevničara.

11. Neka se uredi služba šumara bivšeg provincijala, da budu šumari urbarialski imali zakonitog temelja i sjegurnu budućnost.

Već četvrt stoljeća dosta je provizorija.

12. Velika šumska vlastelinstva treba zakonom prisiliti, da primaju u službu osposobljene domaće šumare, a ne strane jagare, lugare i „biksen-španere“. (Ako se ono pod toč. 10, 11, i 12 upriliči, biti će sjegurno boljega šumarskoga podmladka).

13. Na koncu mi je iztači, da treba u šumarstvu da vlada „jedinstvo, rad i sloga“ bez zapostavljanja mladog naraštaja.

Ako se ovi moji predlozi zbilja ostvare, onda će prestati svako dalje prigovaranje „križevačkim djakom“.

Odkrivajmo dakle otvoreno naše težke rane i nastojmo, da nam rieči ne budu „glas vapijućeg u pustinji“.

Gašo Vac, šumar.

Ungarns Holzindustrie und Holzhandel von Alexander von Engel.

Godine 1881. izašao je prvi, a ove godine drugi dio monografije pod gornjim nadpisom, koja je tim zanimivija, što ju nije napisao šumar-stručnjak, nego trgovac s drvima, c. kr. komercijoni savjetnik i predstojnik trgovačke tvrdke „braće Engel“.

Prvi dio bavi se sa listačama ili u obće rečeno sa tvrdim, a drugi dio sa mekim drvetom. Monografija tvrdog drveta raspada se u slijedeća poglavila:

1. Hrastova cijepana roba.

a) Franceska duga.

Ovdje nabraja pisac orudje, koje se kod cijepanja duge upotrebljuje, te opisuje posao, kojega ima svaki pojedini radnik jedne radničke zadruge da vrši; govor i pobliže o obim vrstima duga, naime o dugama, koje se cijele upotrebljuju (en plein bois) i o dugama, koje se još jedanput cijepaju (en bois refendu). Pisac raspravlja nadalje o skartiranju kao i o dimenzijama duge, te govor i napokon o tako zvanim Charente-dugama.

Dvije tablice daju nam pregled o izvozu i uvozu duge preko Trsta i Rijeke zadnjih dvadeset godina.

b) Njemačka duga.

Analogno kao pod a) opisuje se i ovdje orudje, kojim se duga pravi, vrsti, dimenzije, te skartiranje duge.

2. Rezana hrastova roba.

Ovdje govor i pisac o rezanju sa rukom i onom u pilanama, te prispoljuje troškove jedne i druge radnje. Glede rezanja u pilanama pisac obširno i vrlo instruktivno prispolablja, koliko se iz jednog te istog trupca razno dimenzionirane robe dobiti može, te koliki je gubitak drveta kod ove ili one dimenzije.

3. Ina uporaba hrastovine.

Ovdje nabraja pisac u kratko razne obrte, gdje se obla, tesana i rezana hrastovina troši. Osobito je važna uporaba hrastovine u brodarstvu, pa onda za slipere kod željeznica. S ovimi posljednjima pisac se vrlo obširno bavi, nabraja razne vrsti istih, njihove dimenzije, te crta sposobnost trupaca za izradu sliperi, prispolabljajući gubitak drveta pogledom na razne dimenzije trupaca i sliperi.

Nespadajući baš ovamo, pisac se ipak bavi i sa guljenjem hrastove kore, navadvajući doslovce govor A. Danhelovskoga, što ga je isti u glavnoj skupštini slavonskog gospodarskog društva o istome predmetu držao.

Navadja se način guljenja, troškovi istoga, te se govor i o modusu prodaje i kupnje kao i o usancama za hrastovu koru.

Posle ovoga nabraja pisac uporabu jasenovine, brijestovine, grabovine, bukovine, orahovine, javorovine, kruškovine, trešnjovine i cerovine.

Kao dodatak nalazimo zadnju radnju šumarskoga nadsavjetnika Aleksandra Hoffmanna o šumskim odnošajima Ugarske, koju je isti prigodom g. 1876. u Pešti obdržavanog medjunarodnog statističkog kongresa izradio. Konačno govor i pisac o izradbi parqueta i pokuštva od savijenog drveta.

Kao što već gore spomenusmo, bavi se drugi dio ove monografije sa mekim drvetom. U obširnom uvodu bavi se pisac o obćim odnošajima šumâ i šumskog gospodarstva Ugarske. Opisivanju orudja, koje se kod izrade mekanog drveta upotrebljuje, slijede glavni podatci o samoj sjeći. Osobito obširno crta

pisac transport drveta u obće, a na poseb onaj u Marmarošu. Ovome poglavju pridodane su mnoge slike.

U sljedećim pogavjima govori se o izradi drveta u pilanama; o uporabi istoga u brodarstvu i za pravljenje željezničkih vagona; o pravljenju vune, papira i celulose. U kratko se spominje upotreba kore, siške i šišarice, te pravljenje ugljena.

U dodatku čitamo dosta obširne podatke o impregnirovanju drveta, a kao zaključak dodane su usance na peštanskoj burzi glede hrastove i smrekove kore, te sišarice i gorivnog drveta.

Padežanin.

Nješto o službi šumarskih pristava i vježbenika kod imovnih obćina.

Dugo sam se već odlučivao na to, da njekoliko rieči napišem o nevoljah, koje su kadre, da volju za rād u svakom mlađom čovjeku, ako ne unište, a ono bar u velike umanje.

Mladić, svršiv svoje škole, težkom mukom dobije njekakvo mjestance sa tako kukavnim plaćom, da se u mnogih prilikah nije kadar ni prehraniti, a da se svom zvanju prikladno odjeva, da si kupi strukovne knjige u svrhu svoje dalnje naobrazbe, da uzmogne svoje znanje prema napredku znanosti usavršavati, o tom ne može ni pomisliti. On je vježbenik — pisar, komu je sudjeno, da prepisuje razne tužbe i riešenja, da se dosadjuje sa vodjenjem očevidnika, te prepisivanjem istih i t. d.

Sa takvom praksom ima da ide u praksi šumara, koji se jošte sjeća, da je i on bio vježbenik, da mu je bolje, jer ga često povede sa sobom u šumu ili ga samog pošalje, da bar vidi način doznake i druge vanjske radnje.

Isto je tako onaj sretan, koji dodje imućnoj imovnoj obćini, jer će u njoj naći i po koje liepo strukovno djelo.

Ja pak, koji sam od prvog dana moje službe dospio u siromašnu II. bansku imovnu obćinu, moram reći, da nisam osim „Šumar. lista“ nikakvo drugo djelo vidio, a da si nisam u školi nabavio važnija djela, nebi se ni usudio, da pomislim na državni izpit, jer od vježbeničke plaće jedva da sum si mogao priuštiti, da budem članom šumarskog društva.

Bilo bi želiti, da se kod svake šumarije nadje bar po jedan primjerak „Handbuch der Forstwissenschaft“ od Loreya. Isto tako su bogate šumarije i sa raznim instrumenti, od kojih klimave promjerke i pokvarena jedna buzola i jedna isto takva dobra prizma čine čitavo imanje tako, da kad čovjek jednoč dodje do prigode, da izkolči stanoviti pravac u šumi, mora si pomoći sa raznim približnimi i geometričkim metodama.

Došav dakle na državni izpit, poznaje kandidat najbolje uredske tiskanice, jer drugo česa ne može ni da vidi narisana, a kamo li u naravi.

Za vanjsko svoje službovanje nije tako rekuć nikako odštečen, jer nas naredba od 14. listopada 1891. br. 12.219 i od 16. srpnja 1892. br. 10.075, koje označuju odštetu pri vanjskom službovanju, nisu podnipošto kadre pružiti ono, što čovjek pri tom poslu potroši.

Za vanjsku službu treba posebno odjelo i obuća, koja se u brdskih predjelih kamenjen, a u Posavini vodom i blatom nemilice dere, pak k tomu plaćajući koštu doma, ima posebni trošak za jelo, a zato sve dobije u najpovoljnijem slučaju dnevnicu od 1 for., a vrlo često baš ništa, jer prva točka šume nije odaljena preko 8 klm., negledjući na to, da se šuma prečesto pruža u dajinu od jošte 15 i više klm.

Pak recimo, što se često dogadja, da se na rubu šume obavljuju ogojne radnje, a vježbenik odredjen, da jih nadzire, ima on i po 20 klm. daleko ići, a ne dobije niti novčića odštete, jer početak šume nije preko 8 klm.

Nadalje se šumar, pristavu i vježbeniku izplaćaju stegnute dnevnice, a ne uživaju niti novčića paušala tako, da prečesto za podvoz platiti moraju po 2 for. i više, a nedobiju niti novčića za dnevnice, jer zaista nitko ne može tražiti od šumara, da mu dade podvoz za takove svagdanje radnje, kao što su ogojne, koje zahtjevaju neprestani nadzor.

Pak da šum, pristav ili vježbenik upravo i ima od šumara podvoz, ipak dnevница od 1 for. ili od 50 novč., eventualno ništa, nisu kadre, da odštete trošak, kojega pristavi i vježbenici kod tog vanjskog službovanja imaju.

Odredjena dnevница prema udaljenosti sa $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ i ništa podpune dnevnice posve je nepravedna, jer je ipak trošak jednak — bez obzira na podvoz — dali ja idem u šumu ili u onu, koja je 50 klm. udaljena.

Dnevница, odredjena sa 1 for., ako se noći vani, još je nepravednija, jer se za sām konak više plaća.

Lugar, koji bude pozvan na razpravu šumskih kvarova, dobiva za hravvinu 84 novč., a pristav i vježbenik, koji moraju živjeti, kako se činovniku dolikuje, nedobije ništa, ako nije prevalio 8 klm.

Po spomenutih naredabah ne ubraja se vježbenik u nikoji dnevni razred, a odmjeruje mu se dnevница po 12. dnevnom razredu tako kao i pristavu, za koga takodjer dnevni razred nije odredjen.

Po šemi, koja je sastavljena god 1875 po c. k. ofijcialu N. Painoviću za bivšu vojnu krajinu, ubrajali su se šumarski vježbenici sa 400 i 500 for. plaće u XI. dnevni razred, a sigurno je, da neće ni sada u državnoj šumskoj upravi biti vježbenici uvršteni u drugi, osim u XI., ako ne i u X. dnevni razred, s kojima su činovnici imov. obćina po zakonu izjednačeni.

Stoga bilo bi želiti, da se mjerodavni faktori, odnosno vis. kr. zem. vlada jednoč za tu stvar zauzme, te da ju konačno uredi.

Već sam napred spomenuo, da je vodjenje i prepisivanje očevidnika glavni posao šumarskih vježbenika.

Dotična naredba, kojom se uvadaju očeviđnici, kaže naročito, da se uporabom istih posao kod gosp. ureda umanjuje, o čem se zaista ni nedvoji, kao što ni o tom, da se s istimi posao kod šumarija podvostručuje.

Prema naredbi imaju se očeviđnici do 10 budućeg mjeseca gospodarstvenom uredbu na uporabu predložiti. Tim ostaje šumarija bez očeviđnikâ, a da su takovi šumariji u njihovom uredovanju, ako takovo neće da zapinje, neobhodno potrebiti. uvjeren je svaki, koji vani kod šumarije služuje.

Što dakle ostaje drugo šumariji, nego očeviđnike sastaviti i prepisati u svrhu, da si može prepis pridržati.

Posao je dakle kod gosp. ureda umanjen, dočim je kod šumarije podvostručen.

Šumar. pristav odnosno vježbenik ima dakle tu ženialnu zadaću, jer pisara kod šumarija II. banske imovne obćine ne ima, da se kroz cieli mjesec, osobito u jeseni i zimi, kada su vanjske radnje najobsežnije, bavi sa očeviđnicima, mjesto da se uporabi kod vanjskih radnja.

Mnogo bi bilo shodnije, da se prijave unašaju kod šumarija u bilježnicu, kao što je to bivalo do uredjenja očeviđnika, te da se ovi potonji vode kod gosp. ureda, u koju bi se svrhu mogao namjestiti jedan dnevničar.

Dosadnjim načinom vodjenja očeviđnika dolazi se do toga, da pod istim brojem jedne političke obćine dolazi više prijava, jer jedna pol. obćina može zahvatati u dve i tri šumarije, te tim nastaje smješarija. Tako n. p. pol. obć. Sunja zahvaća u I. i III. kot. šumariju II. banske imovne obćine, te se stoga nalaze u toj pol. obćini prijave br. 1 od I. i III. šumarije, čega bi nestalo, da se očeviđnici uvedu kod gosp. ureda.

Stoga se ne mogu načuditi, ako ujek gospodin, koji ne ima pojma o službovanju kod šumarija, a k toma nije ni strukovnjak veli, da blagodat očeviđnika priznaje svaki šumar, kako se „u Šum.listu“ br. 4. od t. g. na strani 150 čitati može ako prem svaki šumar, koji neima osim dodijeljenog mu pristava ili vježbenika nikakovog dnevničara, težko osjeća, da mu je službovanje po očeviđnicima u velike obterećeno, te da za volju točnog vodjenja istih i ono malo prostog vremena žrtvovati mora.

Stara hrvatska poslovica veli: na mlađima svjet ostaje. To je istina nepobitna, nu drugo je pitanje, kakvu će korist svjet od mlađih imati.

Mnogo je pristava i vježbenika, koji živec u nadi na bolju budućnost i ljubeć svoju struku, marljivo rade, ali u tom svom radu nagaze na razne zapreke, koje jim se ponajviše sa nestrukovne strane stavljuju, pak tražeći lieka, riedko ga kad nadju.

Klipovi, koji jim se tim pod noge, bacaju ne mogu se često odkloniti, a riedko ima tko tolike odvažnosti, da proti tomu ustane, pak videć nz to, da većinom onaj, kojemu je više stalo do svega drugoga, nego do struke i da ima udobniji život, izgubi sam volju za rad.

Ima slučajeva, da je pristav i vježbenik položio i višji državni izpit za samostalno vodjenje šumskog gospodarstva, pak ipak ostaje pisarom, te zaba-

vljen pisarničkim poslom sjedne strane, a žacajuć se troška kod vanjskog službovanja, koji mu se, kako gore rekoh, nikako ne na knadjuje, ne dospije kroz više mjeseci da vidi šumu.

Takovo službovanje mora da uništi volju za svaki ozbiljni râd, koji bi bio i narodu i domovini na korist, pa ako je i definitivno namješten, ipak ako mu se dovikuje makar s koje strane, da nije činovnik, onda je jasno, kakva može biti u njega volja za râd.

Ove redke napisao sam na želju mnogih drugova, koji se u isto tako sretnom položaju nalaze, kao i ja, te molec visoku našu kralj. zem. vladu, da se prigodom organizacije zauzme i za nas, t. j. da nam opredeli ugodnije službovanje i uredi naš položaj, uvjeren sam, da će šumars. savjetnik visoke kr. zem. vlade velemož. gosp. Ferdo Zikmundovsky, poznavajući naše odnošaje, svojom poznatom odvažnošću i sklonošću prama hrvatskim šumarom kao i ostala gospoda šumarskog odsjeka pobriniti se i za nas.

Da bog dà.

Rudolfo Erny šumar. pristav.

Njuh kod zareznika.

Od Winterhaltera.

Pitanje o njuhu spada svakako u najtamljija poglavja prirodoslovne znanosti.

Mi znademo, da stvar, koju udišemo ili njušimo, mora biti u obliku plinova. A ipak nam nije jasno, kako djeluju ovi plinovi na naše njušne živce, da tim prouzrokuju miris ili smrad, t. j. da jedno od drugoga razlikujemo. Sielo njuha prikazuje nam se organom, što ga zovemo nos.

Svakako je glede toga težje kod ptica, jer se kod njih nevidi takav organ.

Taj vanjski organ tim više izčešava, čim dalje i dublje u životinjstvo zavirimo tako, da mi u zareznikah, prostim jih okom gledajući, nismo kadri naznačiti, šta je u njih slično organu njuha. Da zareznici njuše, o tom neće nitko dvojiti. Vidimo, a znademo iz izkustva, da se muhe kupe na smrdljivo meso, strvine i drugu smrad, i da će kamfor očerati moljca. Za to i nastaje važno pitanje, kojim dielom tiela zareznici njuše. Kod njih ne vidimo posebna organa kao u drugih viših životinja, kod kojih možemo stalnošću označiti sielo njuha.

Najveća je vjerojatnost, da se njušni organ kod zareznika nalazi u blizini organa za disanje. Prvi uvjet njušenja, naime kad hoćemo saznati, gdje se njušni organ nalazi, je taj, da plin propuhuje preko površine njušila. Tim propuhom dovedja se miris u doticaj sa njušili. Medju tim mora se u obzir uzeti, da zareznici ne dišu na usta kao ljudi, već kroz malene postrane otvore uzuđu cijelog tela. Kroz ove se miris dovedja u dušnice. Dušnice razgranjene su po

cielom tielu tako, da se izparivanje plinova i primanje zraka u tielo i iz njega ne obavlja samo na jednom mjestu, već kroz cieleo tielo.

Po tome je sjegurno, da se sielo njuha nalazi kod dušnih cievi. Prvi pokus u tom predmetu izveo je Lehmann. Lehmann probušio je na više mjesta stienu od staklene boce, te u ove otvore metnuo razne kukce, okrenuo jih zadkom prema nutri, a pričvrstio jih uz staklo sa malimi kolutići voska. Glava i poprsje bili su vani, dočim je stražnje tielo zajedno sa zadkom unutar stršilo. Poslije toga napunio je bocu sa jakimi mirisi, što ih je pravio izgorenim perjem, sumporom i drugim.

Promatrajući kukce, gdje se živahno i nemirno amo tamo kreću, zaključivao je, da mirisu pomoću kože. Ovim pokusom čini se na prvi pogled, kao da se njušilo nalazi u blizini dušnica. Medjutim ima važnih razloga i protiva tomu. Uzmimo slučaj, kad u naša dihala dolazi dim ili para, bez da s našima njušilima u doticaj dodje. Nedvojbeno je, da će se time živci razdražiti tako, da ćemo i nehotice kušati da ih iz sebe iztjeramo. Vidimo to više kod ljudi, kada duhan puše i kad im se nehotice dim zaleti, jer će ih to nagnati na kašalj i stim je skopčano manje više burnije disanje grudišta.

Isto to moglo se je dogoditi s kukcima, s kojimi je Lehmann pokuse pravio. I njima je mogao dim od izgorenih pera u dušnik doći, te jih tako razdražiti, da se od toga amo tamo kretali i vrtili. Taj nazor, da se njuh ne nalazi u blizini dušnica, podkrijevaju time, što na pr. med, malo smrđljivo meso, dakle stvari slabijeg mirisa, vrlo slabo dieluju na pčele ili kukce, koji inače na takovo meso idu. Niti po znanstvenih iztraživanjih ne može se tvrditi, da se baš ovdje nalazi sjedište njuha. Radilo se i o tom, da se sielo njuha nadje oko ustiju pa i u samih ustiu, jer je posve naravno, da mu je onda, kada uzima hranu, njuh u prvom redu od potrebe.

Ali ovaj nazor razorio je Peris malenim pokusom. Namazao on kukcima ljepljivom usta i okolo njih, pa su sve jednakno njušili kao i prije. U novije doba došlo se do toga, da ticala zareznika prenose miris, pa se ta tvrdnja pokušala i dokazati.

Evo što Fosel priповедa o svojih pokusih sa pčelami. Pošto sam tri pčele ostavio nekoliko dana gladovati, odrezao sam jednoj obadva ticala, drugoj cielu prednju stranu glave do očiju, a treću ostavio sam neozlijedjenu. Za malo umočim glavicu od bačenke (žućke) u med i stavim ju blizu pčela, koje su posve mirno sjedile. Kad sam primaknuo iglu na jedan cent. blizine, opazila ju neozlijedjena pčela. Osjetiv med, kretala je ticala prama igli. Kad sam iglu polagano odmicao, bez da je pčela med okusila, sliedila bi ona iglu, i kad bi samo mogla okusila bi med sa glavice igle. Ona osa, kojoj sam prednju stranu glave odrezao, dakle sva čutila iz ustiju odstranio, poniela se posvema slično, kao i ona neoštećena. Ovako oštećena unjušila je med isto tako, pa i u istoj daljini, kao i ona netaknuta, a isto tako i ticali kretala prama igli. Ostavio sam da dodje do igle, ali kako je i naravno, med nije mogla usisati.

Pčela, kojoj sam oba ticala odrezao, pokazala se posve drugačijom. Primaknuv joj medenu iglu, sjedila je mirno, pa i onda, kad sam joj iglu posve blizu primaknuo, nije se ni maknula, a niti je med očutila. Morao sam joj med na usta metnuti, a da opazi i usiše.

Taj isti iztražilac činio je pokuse i sa muhami, pa pripovieda ovo: Jednog dana u mjesecu srpnju postavio sam pred moj prozor zvono iz žica pleteno, a pod njeg sam stavio već smrđljivu krticu. Za čas doleti muha strvinarka i silom htjede pod zvono, ali nije mogla od nikud unutra. Ja ju uhvatim i odrežem joj britvom obadvie oči. Odmah poče letati po mojoj sobi, nabasajući sad na zid, sad na druge predmete u sobi, dok napokon ne pade na pod. Poslije više kratkog lietanja uhvatim ju, odrežem joj jedno krilo, pa ju stavim pod zvono u blizinu krtice. Odmah se muha primirila, te počela mirno plaziti do odkrite lješine. Po njoj se poče penjati i amo tamo tražiti, dok nije našla otvor na glavi krtice, kroz koj sam joj mozak izvadio. Došav do mozga, ostala je i sisala ga na jedno dva ili tri mjesta, a zatim izpružila svoju nosivu zadku, te iznesla tri do četiri jajašca. Sad sam muhu uhvatio, pa joj pazljivo odrezao oba ticala. Kad sam opet s njome pravio pokuse, nije niti najmanje marila za krticu isto tako, kao da je krtica komad drveta ili kamen.

Metnuo sam ju kraj lješine krtice, ali ne htjede na nju.

Izgubila se posvema, pa nije više niti jajašca legla. Tekar poslije, kad sam ju u kutijicu metnuo, izleže nekoliko jajašca. Za kratko vrieme, pripovieda Forel, doleti mala muha, koju sam uhvatio i odrezeo oba krila, pa stavio ju u blizinu krtice. Odmali je tražila mjesto, gdje će svoja jaja izleći, pa našav izdubinu na glavi, izleže nutra jedno jaje. Sad ju ulovim i odrežem oba ticala. Od toga časa, ponašala se kao i prvo, kad sam joj ticala odrezao. Oči joj nisam rezao, dakle je vidila; pa ipak niti bi marila za liešinu, niti za to, da leže jaja.

Timi pokusi može se bez dvojbe tvrditi, da se njuh kod osâ i muha nalazi na obih ticalih.

Nu ta tvrdnja ne smije se ipak na sve protegnuti, kako to i opažanje Neoportovo pokazuje. Neoport pravio je pokus sa jednim vodenim kukcem. Metnuo ga u posudu, koja je bila do polovice vodom napunjena, te ga bez hrane ostavio tri dana. Četvrti da uzeo je komadić mesa, pričvrstio na žicu, pa vucao po vodi kraj kukca u blizini dušnica, podržav ondje neko vrieme. Za to vrieme nije se kukac u vodi posve ništa uz nemirivao. Sad je primaknuo meso posve do ticala kukca. Ticala kukca ostala su posve mirna, ali zato je počeо živo micati sa malimi projesci (Palgen) na glavi (po svoj prilici zakržljali drugi par ticala), kao da je očutio blizinu koje stvari. Sad je metnuo meso na jedno od tih ticala kukca. Kukac se povlačio natrag, kao da se toga plaši. Odmaknuv meso na daljinu jednog palca opazi, kako je kukac svoje male privjeske upravio upravo na meso, smjimi počeо živahno micati, te za čas došao do mesa, da ga pohlepno jede.

Sliedeći dan opetovao je taj pokus više puta, pa jednom zgodom, kad je metnuo meso odveć blizu ticalam, kukac kao da se je razljutio, povukao je ticala posve natrag do nadvratnjaka, po svoj prilici zato, da mu ne smetaju.

Može biti da se osebujnost tih kukaca sastoji u tom, što u vodi živu, te je miris stvari u vodi mnogo manji, nego li u zraku.

Njuh je u životu zareznika od mnogo veće važnosti, nego kod drugih životinja. Njuh ne samo da kukca vodi, tražećeg hranu, nego ga i opreznim čini na opasnost, koja mu prieti od njegovih neprijatelja.

Tako opisuje Peris svoja opažanja o ženki (Dinatus vrsti) ose-samice. Ta osa prije nego si ide tražiti plien, zatrpa svoje gnjezdo sa malo pieska. Zemlju jednog takvog gnjezda razčeprkao je palicom, dočim je drugo pokrio svojom toplošću rukom.

Prva osa bila je zbuljena, kada se je vratila k gnjezdu. Letila je naokolo, micala ticali na sve strane tražeći ulaz. Napokon ga nadje. Druga se osa na povratku veoma iznenadila. Moja ruka, koja je prilično znojna bila, ostavila je na piesku svoj miris. Osa kao da se začudila, te htjede saznati, odakle taj miris. Hodajući okolo pieska, dodje na mjesto, gdje sam ja svoju ruku ostavio. Ovdje je sustala, pa titrajući sa ticali, dotala se pieska. Siromašna životinjica, koliko se izmučila, dok je letila gore dole po piesku, turajući ticala u piesak kud god je hodala, ne bi li našla uzrok tome mirisu. Napokon stane, te si počme čistiti ticala, upravo kao kad si čovjek tare oči, da bolje opazi željni predmet. Nu sve u zalud. Poklopljena ode, ali se za kratki čas vrati natrag, pa da nastavi svoje pretraživanje. Ovaj put nije bila tako strašljiva i zbuljena, bilo da je sunce uzparilo miris moje ruke ili opet da su joj ticala oštira bila. Za čas našla svoje gnjezdo. Iz pripoviedanoga se vidi, da zareznici u svom njuhu imadu neki putokaz, kojim si traže svoju hranu i koji jih vodi u njihova obitavališta.

Osobito je to Lübbork točno proučavao, koji medju ostalim tvrdi, da mravi posve dobro mogu razlikovati put, po kom su išli. Forel je istu veoma razvitu sposobnost kod mrava opazio. Uzeo je jednog mrava, koji se upravo k svom mravinjaku uputio, te ga metnuo jedan metar daleko od njegovih drugova i to u istom pravcu, u kom su i oni išli. Ma koliko put to opetovao, mrav bi svaki put malo stao, dok se mogao iznaći, a onda bi pošao pravcem svojih drugova.

Ovaj je pokus Forela opreznim učinio da iztraži, koje čutilo pomaže mravu, da može naći trag svih drugova.

On tvrdi, da mravi zato ne imaju posebnih organa, već jim samo moraju ticala ne oštećena biti. Forel svakako drži, da mrav traži svoje gnjezdo samo pomoćju njuha. Nadalje tvrdi isti, da njuh može zarezniku i za to služiti, da razpozna prostor, u kom se nalazi, i da upozna obliče njegovo. Mrav sjegurno razlikuje utiske desnog ili lievog ticala. On razlikuje i razpoznavava pomoćju svojih ticala obće strane puta, kojim prolazi u svoj mravinjak, te se pomoćju istih ugiblje smetajućim predmetom.

Timi opažanji nije još dielokrug njuha izcrpljen. U znatno većoj mjeri dolazi on prilikom razploda zareznika, pa se i ovdje vidi, da je cielo dielovanje zareznika ovisno o ticalih.

Balbiani pravio je pokuse sa jedva izlečenimi mužjaci svilca, kojih je od ženkâ rastavio. Mužjake zatvorio je u posebnu kutiju, a ženke opet u posebnu. Kutiju, u kojoj su bili mužjaci, razdielio je zajedno sa mužjaci u dvoje. U jednom od tih razdiela odreže mužjakom ticala, druge ostavi netaknute.

Kad se poslie približio sa kutijom mužjaka k stolu, gdje su ženke bile, onda su oni neodrezanih ticala ropotali po kutiji, dočim su oni odrezanih ticala ostali posve mirni; njih nije niti najmanje uzrujavala blizina ženkâ.

Slično je to s onim, što su neki entologi već više put opazili, kako namami mužjaka noćnih lepirica ženka, koju su iz polja ili šume u kutiji u grad donesli. Forel pri povieda o jednom takovom slučaju. Imao je nekoliko komada kukoljica noćnog paučeta, pa kad se iste izčahurile, doletilo za kratko vrieme nekoliko mužjaka na prozor, a kad jim je prozor otvorio, doletiše i unutar.

U suglasju s istim opažanji vidimo, da mnajaci kod zareznika imaju mnogo razvijenija ticala, nego li ženke. To pravilo стоји na pr. i stoga, što su ženke obično tromije, zavlache se u svakojake zakutke tako, da se mužjak mora mučiti, mora svoja čutila napeti, dok si nadje drugaricu.

Ta činjenica, da se kod većine zareznika njuh nalazi na ticalih, potaklo je mnoge iztražioce na pomnije proučavanje tog aparata, na njene anatomske sastojine, i to pomoću sredstava, koja nam znanosti pružaju. Jer je jasno, ako se zbilja u ticalih nalazi sielo njuha, da i u njih mora obstojati organ, koji svojim sustavom služi kao pomoćno oružje. Ovi su organi pronadjeni i odkriti na ticalih u većoj ili manjoj množini. Akoprem su te stvorbe vanjskim oblikom jedna od druge različite, ipak su se u obće sve više manje po jednom obliku razvile. Povrh ticala nalaze se male izbočine u samih ticalah, te se prikazuju samo u malih udubinah, ili leže kao u žliebu, te se pričinja kao da iz rupe izviru. Na ove male izbočine dolazi tanano živčevlje, koje prima i uvadja miris. Da su ovo zbilja njušni organi, potvrđuje činjenica, da kod kukaca s oštijem njuhom nalazimo mnogo više malih udubina. Tako imadu na pr. one muhe, koje se na strvinah hrane, vrlo mnogo takovih udubina za miris. Modra muha imade 24 takovih udubina, dočim druge muhe, koje se na cvieću hrane, te kojim je život od prvašnje u obće različit, imadu samo po 2—3 takove udubine na svakom ticalu. Hymenoptera razpolaze sa velikom množinom tih mirisnih udubina. Tako Hausec veli, da jih je kod pčela 14 hiljada. Kod kukaca se u obće taj broj umanjuje, ali se uzima, da jih ženka od hrušta ima do 35 hiljada na svakom ticalu. Iz celog vidimo, da je njuh kod zareznika od osobite znamenitosti, od mnogo veće, nego li kod nas ljudi.

Dočim je njuh kod nas nuzgredno čutilo, služi on zareznikom neprestano u njihovom dielovanju bilo to kod traženja hrane, bilo kod razploda ili kod drugih posala tako, da se tvrditi može, da je njuh za život zareznika jedno od najvažnijih čutila.

Pletenje vrbovih košara i njihova industrija kod nas.

Trgovina košaračka, sitarska i razne drvne pokućne sitne robe ima živahan promet u Zagrebu, s kojom se robom više trgovaca ovdje bavi. Osim toga upozori me živahan promet sa prostimi crnimi košarami sa neoguljenim šibljem, koje se prodavaju komad po 45 novč. i koje ljudi rado kupuju, jer su čvrste i dugotrajne i za svaku porabu u kućanstvu sposobne, kano i za prenašanje drva, uglja, smetja itd. Bez takove košare ne može biti danas niti jedna obitelj. Ovakove vrsti košara prodaje se u Zagrebu na godinu preko 1000 komada.

U koliko sam mogao sazнати, pletu se ove vrsti košara u naših trgovачkih radionicah, a potrebito vrbovo šiblje dobivaju trgovci iz Siska naručom u snopičih svezano. Za snopić plaća se sa dostavom u Zagreb 30 novč. Da pobliže saznam vrsti vrba i izradbu košara, zaputio sam se u jednu radionicu ovdašnjeg košardjije. Ovdje sam video, da se košare obično od jedne veličine pletu, osim ako nisu naručene veće ili manje vrsti. Obične košare prave se u promjeru od 60 cm. gore, 50 cm. dole široke i 25 cm. visoke odnosno duboke, te su providjene sa dva pletena držka. Šiblje je od rakite, koja je za taj posao i najbolja. Vrbovo šiblje za pleter košara uzima se na dolnjem kraju od 5—8 m. m. debljine. Snopić vrbova šiblja dugačak je 1·5 metra i ima u promjeru do 40 cm., a važe 8 kg. U jednom snopiću ima 1000 komada šiblja. Za splesti jednu košaru po jur navedenoj mjeri potroši se obično 120 komada šiblja, a prema tomu može se iz jednog snopa šiblja 8 košara splesti. Po kazivanju njekog radnika, kadar je jedan radnik za jedan dan 6 košara oplesti, što po tržnoj cieni vriedi 2 for. 70 novč. Nu pošto se za 1 snopić vrbova šiblja plaća 30 novč., dodje cieli materijal za 1 košaru nješto manje od 4 novč., dočim trgovac plaća radniku za 1 košaru 20 novč. Stoga čini sav trošak za jednu košaru s izradbom i materijalom na 24 novč. Ako odbijemo ovu svotu od tržne ciene jedne košare od 45 novč., onda ostane čisti prihod od 21 nov. na jednoj košari.

Ako hoćeš sazнати, koliko vrbovog šiblja na površini od jedne rali raste, onda se zaputi u tu svrhu na obalu Save kraj Zagreba. Ondje ćemo naći duž obale na prudju u obilju samonike vrbe rakitove od dvie godine stare, u kojoj je dobi vrba za pletivo potrebitu debljinu i dužinu postigla. Ovdje sam za pokus izlučio više malih pokusnih ploha od 8 \square hvati u svrhu, da mogu procjenu obaviti. Proračunanjem pronašao sam, da na jednom \square hvatu popriječno dodje 76 komada poraslog šiblja, a prema tomu računu moći je dobiti na jednoj rali od 1600 \square hvt. ukupno 121.600 komada šiblja. Ako posjećemo to ukupno šiblje i povežemo ga u snopiće po 1000 komada, onda ćemo dobiti na 1 rali 121 snopić. Od te količine može se splesti 973 košara, što bi po ukupnoj vrednosti tržne ciene jedne košare sačinjavalo 471 for. 50 novč. Isti košardjija kaže, da on skoro svake godine iz Siska doprema do 1000 vrbovih snopića, od kojih veći dio odprema na Rijeku, gdje se vrbovo šiblje za pletež prostih košara potroši, jer ih tamo za parobrode mnogo trebaju.

Evo o tom samo toliko, da se zna, koliko se može vrbovog šiblja za pletež košara u promet staviti i odtud korist crpti. Takove bujno rasteće vrbe ponikle su uzduž savske obale same od sebe, pak je upravo griehta, ako se š njimi nebi nitko koristio. Ovdje bi naš seljak mogao naći liepu pri-vrednu, kad bi se stinj obrtom uzgredice bavio. Ali ovakvi vrbaci morali bi se čuvati, da jih marva ne brsti i ne uništaje.

J. E.

P. n. gospodarima, šumarima i trgovcima sjemenjem na znanje!*

U smislu visokog riešenja od 10. srpnja t. g. broj 14.902 otvorena je danas u ovom kr. gospodarskom i šumarskom učilištu „postaja za iztraživanje sjemenja“ (Samenkontrollstation), što se ovime stavlja do obćega znanja.

Postaja za izraživanje sjemenja u kr. gosp. šumar. učilištu jest zemaljski zavod, te posjeduju prema tomu od postaje izdate potvrde o uspjehu izražavanja valjanost javnih izprava.

Svrha ove postaje jest u prvom redu izraživanje gospodarskog i šumarskog sjemenja, da mogu oni, koji sjeme prodavaju, kao i oni, koji ga kupuju valjanost i vrednost istoga upoznati, odnosno, da mogu za svoju robu jamčiti. U postaji izražuju se osim toga i proizvodi sjemenja, koji služe za krmivo (uljevni rop i posije), te izvadja botanička analiza sieni.

Zadaća je nadalje postaji za izraživanje sjemenja, da shodnom produkom (naputcima o uzgoju bilja dotično sjemenja, priredjivanjem sbirka sjemenja itd.), znanstvenim radom i u obće svakim mogućim načinom unapriđi proizvodnju i trgovinu sjemenja u Hrvatskoj i Slavoniji.

Osim toga obavljati će postaja i plombiranje sjemenja u vrećama.

Gore spomenuta izraživanja izvadja postaja na zahtjev strannka uz vrlo umjerene pristojbe, a osim toga mogu trgovine sjemenjem sklopiti sa postajom kontrolni ugovor, kojim se postaja na prama prodavaocu obvezuje, da će u najkraćem roku i uz obaljene pristojbe izraživati svako od njega priposlano sjeme, kao i ono, što će ga njegovi kupci priposlati na naknadno kontrolno izraživanje; dočim se prodavaoc obvezuje, da će svako sjemenje, što ga u zemlji prodaje, podvrići kontroli postaje, te da će svoju robu prodavati po mogućnosti uz jamstvo za istinitost, čistoću i klijavost u postotcima, te da će svoje kupce primjereni odštetiti u smislu ustanova pravila postaje, ako prodana roba neodgovara zajamčenoj kakvoći.

* Priobčujemo ovaj oglas, koji nam je dostavljen po slav. ravnateljstvu kr-gosp. šumar. učilišta u Križevcima, te ćemo u budućem broju „Šum. lista“ priobčiti pravila postaje za izraživanje sjemena.

Uredništvo.

Sjemenje, priposlano na iztraživanje u znanstvenom ili javnom interesu od strane kr. zemaljske vlade i gospodarskog društva u Zagrebu i Osieku izražuje se bezplatno.

Članovom gospodarskih društava u Zagrebu i Osieku (izuzev trgovce), ako se kao takovi vjerodostojno izkažu, dozvoljen je od redovitih pristojbah popust od 25%, a za naknadno kontrolno iztraživanje 50%.

Zavod taj pozvan je, da trgovinu sjemenjem stavi u solidnu reelnu podlogu, da domaće gospodare zaštiti proti nereelnim trgovcima, koji za skup novac prodavaju nečisto i nevaljalo sjeme, a da s druge strane bude i na pomoć solidnim prodavaocem gospodarskog i šumskog sjemenja, koji će moći svako svoje trgovinsko sjemenje dati iztražiti na njegovu valjanost, te će isto moći i svojim kupcem zajamčiti.

Do naših gospodara stoji, da u vlastitom interesu podupru nastojanje ove inštitucije time, da će odsele, kupujući sjemenje, zahtjevati i kupovati sjeme samo od trgovaca, stojećih pod kontrolom postaje, koji će im jamčiti za čistoću i klijavost prodane robe.

Djelokrug postaje i njezin odnošaj na prama trgovini sjemenjem označen je u posebnim pravilama, koja se p. n. gg. interesentom bezplatno na zahtjev pripošilju.

Upiti i dopisi neka se uprave na adresu:

„Postaja za iztraživanje sjemenja u kr. gospodarskom i šumarskom učilištu u Križevcima“.

U Križevcima, 18. rujna 1883.

Ravnateljstvo kr. gospodarskog i šumarskog učilišta.

Z a k o n

od 2. kolovoza 1893.

za zaštitu ptica h.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti bozjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki i t. d. i apoštolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije potvrđujemo predloženi nam u osnovi po hrv.-slav.-dalm. saboru

zakon

za zaštitu pticah.

§. 1.

Zabranjeno je razarati gnjezda, razbijati ili vaditi jaja, vaditi ili ubijati mladjad, nudjati na prodaju ili tržiti gnjezda, jaja i mladjad svih divjih, a neškodljivih pticah.

Nitko nesmije bez opravdane nužde ni na sgradah i u dvorištih gotova gnjezda razarati ili mladjad uništavati.

Samo prazna gnjezda slobodno je skidati i odstranjivati.

§. 2.

Najstrože je bez iznimke i u svako doba zabranjeno hvatati i ubijati sve ptice živuće poglavito o zareznicih ili inače koristne, i ptice pjevice, koje su navedene u prilogu A.

§. 3.

Ptice neškodljive, koje se djelomice hrane o zareznicih i koje su navedene u prilogu pod B. smiju se hvatati i ubijati samo u stegah ovoga zakona.

§. 4.

U svako je pako doba slobodno hvatati i ubijati škodljive ptice, nabrojene u prilogu pod C.. i razarati im gnjezda i mladjad.

§. 5.

Ptice navedene u §. 3. nesmiju se loviti od 1. ožujka do 15. rujna.

§. 6.

Hvatati i ubijati ptice navedene u prilogu pod B., dozvoljeno je počam od 16. rujna do konca veljače samo na osnovu pismene dozvole kr. kotarske oblasti (gradskog poglavarstva) uz predhodnu privolu vlastnika zemljišta i lovoga ovlaštenika. Takove ptice smiju se prodavati samo s perjem.

§. 7.

Hvatanje i ubijanje škodljivih ptica, navedenih u prilogu C., slobodno je u svako doba ovlašteniku lova ili onome, komie on to dozvoli.

§. 8.

Ako bi zaprietila pogibelj, da će ptice nanjeti osobitu štetu na vino-gradih, vrtovih, usjevih, voćnjacih i loznjacih, biti će kr. kotarskoj oblasti (gradskom poglavarstvu) u svako doba slobodno dozvoliti vlastnikom napadnutih mjestah, da ptice ubijaju, al i to samo streljanjem te koliko treba, da se šteta odvrne. O takovoj dozvoli imade se vazda ubavjestiti ovlaštenik lova.

Ptice ubijene takovom dozvolom, ne smiju se prodavati.

§. 9.

Za svrhe znanosti ili obuke vlastna je politička oblast dozvoljivati iz nimke od svih zabranah ovoga zakona.

Uz privolu vlastnika zemljišta i lovog ovlaštenika može dozvoliti kr. kotarska oblast (gradsko poglavarstvo) pouzdanim osobam, da smiju po koju pticu pjevicu za držanje u sobi uhvatiti u vrieme označeno u §. 6., a za ptice koje se nemogu u to doba uhvatiti i za trajanja lovostaja (§. 5.)

§. 10.

Bezuvjetno je zabranjeno hvatati ptice pjevice navedene u izkazu A. u veliko i u tu svrhu rabiti zato prikladna hvatala.

§. 11.

Tko se ogrieši o taj zakon ili o naredbe izdane na njegovu osnovu, kaznit će se po političkoj oblasti globom od 1 do 50 for., ili ako je globa neutjeriva primjerenim zatvorom.

Jednakom kazni kaznit će se i onaj, koji propusti odvratiti od prekršaja toga zakona djecu ili druge osobe, koje su podvržene njegovoj vlasti, povjereni njegovoj brizi ili spadaju njegovoj družini.

§. 12.

Osim globe, odnosno kazne zatvora moći će se odrediti i zapliena pticah, gnjezdah i jayah, prisvojenih proti ovomu zakonu, pak i orudja, koje se je rabilo ili je tek trebalo rabiti za hvatanje ili ubijanje pticah, za razaranje ili vadjenje gnjezdah i jayah, bilo to orudje vlastničtvom krivca ili drugoga koga.

Nebude li moguće progoniti ili osuditi koju osobu, valja odrediti zapljenu bez obzira na §. 11.

§. 13.

Organj javne sigurnosti kao što kr. oružničtvo, redarstvo, osobe zaprisegнутe za nadzor šumarstva, lova i ribarstva, poljari i pudari, a kraj njih imenito i članovi društava za zaštitu životinja, dužni su, čim opaze koji prekršaj ovoga zakona, prijaviti ga bud kotarskoj oblasti, bilo mjestnomu načelniku, koji valja da prijavu predloži nadležnoj političkoj oblasti na uređovanje.

§. 14.

Počini li više osobah zajedno prekršaj, jamčiti će solidarno za naknadu štete.

Novčanu globu valja u osudi izreći napose za svakoga pojedinoga prekršitelja.

U osudi valja takodjer ustanoviti štetu i troškove, koji su potekli s prekršaja a prijavljeni su za razprave.

Bude li prijavljenik riešen od obtužbe, valja prijavitelja osuditi na troškove postupka.

§. 15.

Utjerane novčane globe i utržci za predmete, navedene u §. 12. teći će, po odbitku jedne trećine, koja je opredieljena za prijavitelja, — u zakladu za promicanje gospodarstvenih svrhah kraljevine Hrvatske i Slavonije.

§. 16.

Za prosudjivanje prekršaja ovoga zakona nadležna je u prvoj molbi ona kr. kotarska oblast ili gradsko poglavarstvo, u čijem se je području počinio prekršaj.

Koje su oblasti nadležne u višoj molbi glede prekršaja ovoga zakona, u tom su mjerodavne ustanove zakona od 5. veljače 1886. ob ustroju županijah i ustroju uprave u županijah i kotarih, odnosno ustanove zakona od 5. veljače 1886., kojim se preinačuju odnosno nadopunjuju njekoje ustanove zakona od 28. siječnja 1881. ob ustroju gradskih občinah u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

§. 17.

Kažnjivost prekršaja ovoga zakona zastaruje za tri mjeseca, računajući od dana počinjenja prekršaja, ako dotičnik unutar toga vremena nije potegnut na odgovornost.

§. 18.

Ustanove ovoga zakona neuporabljaju se:

- a) na pernatu divljač u privatnu posjedu,
- b) na ptice, koje su po ustanovah zakona o lovu predmetom lova.

§. 19.

Ovaj zakon stupaće u kriješt danom, kad bude proglašen.

§. 20.

Provjeda ovoga zakona povjerava se banu kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Dano u Ischlu dne drugoga kolovoza godine hiljadu osam sto devetdeset i treće.

(M. P.) Franjo Josip s. r.

Imbro pl. Josipovich s. r

Dragutin grof Khnen-Héderváry v. r.

Prilog A. (koristne)

Zeba bitkavica [z. prosta]

„ nikavica [z. žuta.]

Zelendor zelenac [zelentarka.]

Zelenčica ovčica [čičak, cvrčak.]

Češljugarka konopljarka [štiglic.]

Žutarica obična.

Fringilla coelebs [L.]

„ montifringilla [L.]

Chloris chloris [L.]

Chrysomitris spinus [L.]

Carduelis carduelis [L.]

Serinus serinus [L.]

Juričica obična [konopljarka crvena.]	Acanthis cannabina [L.]
" sjeverna.	" linaria [L.]
" južna.	" rufescens [Vieill.]
Zimnica mala [zimka.]	Pyrrhula europaea [Vieill.]
" velika [zimka.]	" pyrrhula [L.]
Strnadica crnoglava.	Emberiza melanocephala Scop.
" žutovoljka [žutka.]	" citrinella [L.]
" brkašica [zelenkasta strnjarka.]	" cirlus [L.]
" vrtna [strnadica.]	" hortulana [L.]
" čikavica.	" cia [L.]
" močvarica [ritski vrabac.]	" schoeniclus [L.]
Ševa čevrljuga.	Melanocorypha calandra [L.]
" čevrljužica.	Calandrella brachydactyla [Leisl.]
" vintulija [š. poljska.]	Alauda arvensis [L.]
" krunica [š. šumska.]	Galerita arborea [L.]
" kukuljava [š. krunata.]	" cristata [L.]
Trepteljka žvrljinka [t. postrnjačka.]	Anthuus campestris [L.]
" eikuša [t. livadska.]	" pratensis [L.]
" rusogrla.	" cervinus [Pall.]
" strljekavica [t. šumska.]	" trivialis [L.]
" pojcarica.	" spipoletta [L.]
Pliska pastirica [p. žuta.]	Motacila flava [L.]
" bijela [p. govedarka.]	" alba [L.]
" gorska [p. pepeljuga.]	" melanope Pall.
Bjeloguza obična [kamenjar ob.]	Saxicola oenanthe [L.]
" prdavica [kamenjar prd.]	" stapazina [L.]
" primorska [kamenjar p.]	" rufa [Brehm.]
" dalmatinska [kamenjar d.]	" melanoleuca [Güldst.]
Stenjak crljenoguz.	Monticola saxatilis [L.]
" modrokos.	" solitaria [L.]
Kos crni [kosović.]	Merula merula [L.]
" grivasti [k. bjelovrati.]	" torquata [L.]
Drozd cikelj [d. pravi.]	Turdus musicus [L.]
Slavulj mali.	Aedon luscinia [L.]
" veliki.	" philomela [Bechst.]
Ćučka crvendač [crvenvoljka.]	Erithacus rubecula [L.]
Modrovoljka bjelokrpica.	Cyanecula cyanecula [Wolf.]
" žutokrpica.	" suecica [L.]
Crvenorepkovač kovačić [c. šumska.]	Ruticilla phoenicurus [L.]
" kovač [c. domaća.]	" titis [L.]
Batić kovač.	Pratincola rubicola [L.]
" prdavac [samotnjak.]	" ruberta [L.]
Grmuša pjegava [g. prugata.]	Sylvia nisoria Bechst.

Grmuša staglić [g. mrkoglava.]	Sylvia orphaea Temm.
" pjenica [g. prosta.]	" sylvia [L.]
" čevrljinka [g. medjarica.]	" curruca [L.]
" bjelobrka.	" subalpina Bon.
" crnogлава.	" atricapilla [L.]
" smokvarica [sivasta ili vrtljarka.]	" salicaria [L.]
" crnoprhnica.	" melanocephala [Gm.]
Zviždak šumski.	Philloscopus sibilator [Bechst.]
" kovačić.	" trochilus [L.]
" gorski.	" Bonellii [Viell.]
" obični.	" rufus [Bechst.]
Voljić žuti.	Hypolais philomela [L.]
" kratkokrili.	" polyglotta [Viell.]
" maslinar.	" olivetorum [Strick.]
" praskavac.	" pallida [Hempr. et Ehrbg.]
Trstenjak mlakar [ritača, mlakarka, blatarka.]	Acrocephalus palustris [Bechst.]
Trstenjak cvrkutić [trstenjara.]	" streperus [Vieill.]
" drošćić [ritski drozd.]	" arundinaceus [L.]
" rogožar [rogozara.]	" schoenobaenus [L.]
" ševar [ševarka.]	" aquaticus [Gm.]
" čvrčić.	Locustella naevia [Bodd.]
" potočar [potočarka.]	" fluvialis [Wolf.]
Strijež palčić [carić.]	Anorthura troglodytes [L.]
Počić gluhi.	Accentor collaris [Scop.]
" sivi.	" modularis [L.]
Kraljić zlatoglav [strižić zl.]	Regulus regulus [L.]
" vatroglav [strižić.]	" ignicapillus [Brehm.]
Plazica vuga.	Aegithalos pendulinus [L.]
Dugorepica bieloglava [dugorepa.]	Acredula caudata [L.]
" ružičasta.	" rosea [Blyth.]
Sjenica brkata.	Panurus biarmicus [L.]
" velika [sj. crna.]	Parus major [L.]
" jelova.	" ater [L.]
" plavetna.	" coeruleus [L.]
" hrvatska [sj. ritska.]	" salicarius Brehm.
" bosanska [sj. ritska.]	" palustris [L.]
" dalmatinška [sj. ritska.]	" lugubris Natt.
" kaporasta [sj. krunata.]	Lophophanes cristatus [L.]
Brglijez obični [plavi puzavac.]	Sitta caesia [Wolf.]
Puzavac kljukavac [p. postjeni.]	Certhia familiaris [L.]
Brzelj zidarčac.	Tichodroma muraria [L.]
Vuga zlatna [žuta žuna.]	Oriolus galbula [L.]

Muharica bjelokrilica [muvar bjelovrat.]	Muscicapa collaris [Bechst.]
" crnogrlava [muvar crni.]	" atricapilla [L.]
" siva [muvar veliki.]	" grisola [L.]
" ervenovljka [muvar mali.]	" parva [Bechst.]
Lastavica pokućarka [seoska lasta.]	Hirundo rustica [L.]
Piljak kosirić [domaća lasta.]	Chelidon urbica [L.]
Bregunica čagjavica [bregunica lasta]	Clivicola riparia [L.]
Bregunica hridna.	Clivicola rupestris [Scop.]
Čiopa crna [pištara lasta.]	Micropus apus [L.]
" biela.	melba [L.]
Leganj mračnjak [kozodoj.]	Caprimulgus europaeus [L.]
Djetao crni.	Picus martius [L.]
" veliki.	Dendrocopos major [L.]
" hrvatski.	leuconothus [Beckst.]
" srednji.	medius [L.]
" mali.	minor [L.]
" troprsti.	Picoides tridactylus [L.]
Žuna zelena.	Gecinus viridis [L.]
" siva.	canus [L.]
Vijograd mrvavar.	Ilynx torquilla [L.]
Kukavica obična.	Cuculus canorus [L.]
Zlatovrana modrulja [smrdovrana.]	Coracias garrula [L.]
Pupavac božjak [futač, grebedjed.]	Upupa epops [L.]
Jeja driemavica [sova žuta.]	Strix flammea [L.]
Sovina šumska [sova prava.]	Syrnium aluco [L.]
" jastrebača [sova j.]	uralense Pall.
Sovica mrvavčka.	Nyctala Tengmalmi [Gm.]
Sova utina [s. šumska.]	Asio otus [L.]
" močvarnica [s. ritska.]	accipitrinus [Pall.]
Kukuvija smrtna [s. noćna.]	Carine noctua [Retz.]
Ćuk lulavac.	Pishorina scops [L.]
Škanjac gačaš [gačavi mišar.]	Archibuteo lagopus [Brünn.]
" mišar [prosti mišar.]	Buteo buteo [L.]
Vjetruša klikavka [kulski kobac.]	Tinunculus tinunculus [L.]
" bjelonokta.	Naumannii [Fleischer.]
" kobčić [noćni kobac.]	vespertinus [L.]

Frilog B. (neškodljive).

Cvrkljak šarenji [škvorac, čvorak, brljak.]	Sturnus vulgaris [L.]
Vrabac poljski.	Passer montanus [L.]
" pokućar.	domesticus [L.]
Batokljun trešnjar [tustokljunac.]	Coccothraustes coccothraustes [L.]

Stršelj počvrkaš [patičvrk.]
Drozd bravenjak [smrekar.]
 " gitkavac [d. crvenkasti.]
 " imelaš [melaš.]
Svračak rusi [s. pepeljugi.]
Vodomar ribar [kos ledenjak.]
Pčelavica žura [zlatna bregunica.]

Miliaria calaudra [L.]
Turdus pilaris [L.]
 " iliacus [L.]
 " viscivorus [L.]
Lanius collurio [L.]
Alcedo ispida [L.]
Merops apiaster [L.]

Prilog C. (škodljive).

Vrana gavran [krumpač.]
 " kopač [v. pepeljugasta.]
Čavka zlogodnjača.
Kreja, orahovica.
Svaka maruša.
Šojka kreštalica.
Brljak obični [vodeni kos.]
Svračak veliki.
 " mali.
Sovuljaga buljina [ušara.]
Eja pijuljača [e. ritska.]
 " strnjarica.
 " dalmatinska.
 " livadarka [e. pepeljuga.]
Jastrebac cipolaš [mali ribji orao.]
Orao zmijar [gujaš.]
 " stekavac [o. bjelorepi, veliki ribji orao.]
Orao krstaš [o. krunati.]
 " crndač.
 " suri [o. žuti.]
 " klokotaš.
 " kličeći.
 " patuljasti.
Lunja crvenkasta [kanjug c.]
 " crnkasta [kanjug c.]
Soko sivi [golubaš.]
 " kraguljac [ševski kobac.]
 " kraguljčić [mali kobac.]
Jastreb kokošar [veliki jastreb.]
Kobac ptičar [mali jastrebac.]
Vranac veliki [lapišdo v.]
 " morovran.

Corvus corax [L.]
 " cornix [L.]
Colaeus monedula [L.]
Nucifraga caryocatactes [L.]
Pica pica [L.]
Garrulus glandarius [L.]
Cinclus cinclus [L.]
Lanius excubitor [L.]
 " minor [Gm.]
Bubo bubo [L.]
Circus aeruginosus [L.]
 " cyaneus [L.]
 " macrourus S. Gm.
 " pygargus [L.]
Pandion haliaetus [L.]
Circaetus gallicus [Gm.]
Haliaetus albicilla [L.]

Aquila melanetus [L.]
 " chrysateus [L.]
 " fulva [L.]
 " clanga [Pall.]
Aquila maculata [Gm.]
Nisaetus pennatus [Gm.]
Milvus milvus [L.]
 " korschun [Gm.]
Falco peregrinus [Tunst.]
 " subbuteo [L.]
 " aesalon [Tunst.]
Astur palumbarius [L.]
Accipiter nisus [L.]
Phalacrocorax carbo [L.]
 " croaticus Brus.

Vranac kaloser [lapišdo m.]	Phalacrocorax pygmaeus [Pall.]
Čaplja siva [č. plava.]	Ardea cinerea [L.]
" danguba [č. mrka.]	purpurea [L.]
" bijela velika.	alba [L.]
" " mala.	garzetta [L.]
" " žuta.	" ralloides Scop.
Čapljica voljak [č. patuljka.]	Ardetta minuta [L.]
Bukavac nebogled [vodeni bik.]	Botaurus stellaris [L.]
Gak kvakavac [čaplja noćna.]	Nycticorax griseus [L.]
Ronac oraš [r. veliki.]	Mergus mergauser [L.]
" brskavac [r. srednji.]	serrator [L.]
" bieli [r. mali.]	" albellus [L.]
Guša zelenoga [crvenoglavi pjetlič.]	Gallinula chloropus [L.]
Liska crna [popak, sarka.]	Fulica atra [L.]
Čigra riječka.	Sterna sandvicensis Lath.
" obična [č. velika, č. crnogлавa]	hirundo [L.]
" mala [č. žutonoga.]	minuta [L.]
" bijelokrilna.	Hydrochelidon fissipes [Pall.]
" crna.	" nigra [L.]
Galeb maleni.	Hydrocolaeus minutus [Pall.]
" obični [g. prosti.]	" ridibundus [L.]
" burni [g. olujni.]	Larus canus [L.]
" klapavac.	" Michahellesi Bruch.
Pljenor veliki.	Urinator glacialis [L.]
" srednji.	" arcticus [L.]
" mali.	" septentrionalis [L.]
Gnjurac čubasti.	Colymbus cristatus [L.]
" rigjogli.	" griseigena Bodd.
" ušasti.	" auritus [L.]
" zlatouhi.	" nigricollis [Brehm.]
" pilinorac [gnjurčić.]	" fluvialis Tunst.

Provedbena naredba *

k ugovoru od 7. prosinca god. 1887.,

kojim se uredjuje pravo paše, što no ga imaju njeke dalmat. obćine u bivšem krajiškom ličkom području, a njeke ličke obćine u Dalmaciji, koja se naredba izdaje na temelju sporazumljenja, postignutog izmedju obostranih zemaljskih oblastih.

Povodom tim, što, su u smislu članka 34. ugovora od 7. prosinca 1887. kojim se uredjuje pravo paše, što no ga imaju nekoje dalmatinske obćine u

* Priobćujemo doslovce gornju „provedbenu naredbu“ k ugovoru od 7. prosinca 1887. glede uredjenja dalmatinske paše s tim dodatkom, da je dotični ugovor otiskan

području kralj. županije ličko-krbavske, a nekoje ličke obćine u Dalmaciji, — izmjereno i omedjašenje dotočne paševinske površine u Liči odnosno, što je ovjerovljenje rečene katastralne izmjere i omedjašenja po mješovitom povjerenstvu posebno za to izaslanom godine 1889. na licu mjesta obavljeno, obnašla je kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, s razloga, da se svrha gore spomenutog ugovora, koja je u članku 2 pobliže označena, doista postigne, zatim da se shodno upute područne oblasti, kako postupati imaju, da uglavljene ustanove toga ugovora u svojoj cijelosti i točno bez svake zapriče provesti mogu, razjasniti odnosno nadopuniti njekoje članke ugovora, kako slijedi:

Ad članak 4.

Priznanje prava služnosti paše Ličanom sa strane Dalmatinaca.

U knjižba prava služnosti sa modaliteti i ograničenji u ugovoru na pašište u Dalmaciji, u koliko je ovo občinsko dobro, ima se u smislu §. 481. občega gradjanskog zakonika u zemljištniku provesti i to za ličke političke obćine:

Zrmanja, Srb, Bruvno, Gračac, Lovinac, Medak i Gospic.

Rečena uknjižba imat će se obaviti na temelju izkaza, koji točno označuje vrst težatbe i topografički broj onih zemljišnih čestica (oranice, vinogradi, kucišta i vrtovi su izuzeti) u poreznoj dalmatinskoj obćini:

Mokro polje (pod Knin), Ervenik (pod Kistane), Krupa, Žegar, Golubić, Muškovci, Zaton, Jasenica, Seline, Starigrad, Tribanj (pod Obrovac), koje su obterećene s pravom zimske paše u korist žiteljih, stajajućih u gore navedenih ličkih političkih občinah.

Ovaj izkaz, koji je u smislu članka 9. (zadnja stavka) ugovora naknadno pridonešen po c. kr. namjestništvu u Zadru i koji je priklopljen izvornom ugovoru, sadržaje:

oranichah	2976	jut.	720	□ ⁰
livadah	117	"	807	"
vrtovah	134	"	1319	"
vinogradah	163	"	1304	"
pašnjakah	44625	"	1088	"
šumah (sitnih).	39408	"	232	"
jezera i vode	9	"	103	"
neplodno	1203	"	26	"
gradilišta	100	"	94	"
i na neoporezovana zemljišta	682	"	358	"
Ukupno. . .	89420	jut.	1251	□ ⁰

Ad članak 5.

Priznanje prava služnosti paše Dalmatincem sa strane Ličanah.

Uknjižba prava služnosti sa modaliteti i ograničenji, koja su ustanovljena u ugovoru, na pašnjake u Liki, koji su označeni u članku 9., u koliko su ovi občinsko dobro ili dobro kr. državnog šumskog erara, ima se u zemljišniku prema §. 481. obć. gradjanskog zakonika provesti u političkoj ličkoj občini:

Zrmanja (porezna občina Kom, Velika Popina, Prljevo, Vrelo),

Gračac (porezna občina Duboki dol, Glogovo, Grab, Gračac, Stikada),

Srb (porezna občina Dabašnica, Drennovac, Neteka, Srb, Suvaja, Tiškovac),

Bruvno (porezna občina Bruvno, Mazin, Omšica),

Lovinac (porezna občina Sv. Rok),

Medak (porezna občina Kuklić, Počitelj, Raduč),

Gospic (porezna občina Čitluk), i to za tri dalmatinske političke občine i dvanaest mjestah navedenih u članku 7. ugovora pod gromadom I. A. naime u občini:

Knin (za mjesto Mokropolje),

Kistanje (za mjesto: Ervenik gornji i dolnji),

Obrovac (za mjesto: Žegar, Krupa, Golubić, Bilišane, Muškovci, Zaton, Jasenice Seline, Starigrad, Tribanj), za najveći broj od 25000 komada sitnoga blaga ili razmjerni broj velikog blaga, računajuć 7 komada sitnoga blaga na jedan komad velikog blaga, što ga dognati smiju na pašu u Liku.

Upitna uknjižba provesti će se u gore iztaknutom smislu na temelju novo izradjenog i po mješovitom povjerenstvu ovjerovljenog katastralnog operata t. j. na temelju katastralnih mapah i popisa onih katastralnih česticah (oranice, vinogradi, vrtovi i kućišta su izuzeta), koje se nalaze na dotičnih obterećenih paševinskih površinah u Liki.

Popis ovih katastralnih česticah, koji sadržava površinu obzirom na vrst težatbe i prema posjedovnoj kategoriji, predviđaju polag najnovije katastralne izmjere stanje stvari ovako:

oranicah	397	jut.	1103	□ ⁰
livadah	4154	"	591	"
pašnjakah	17142	"	854	"
šumah	11054	"	807	"
neplodno, putevi, vode i kućišta	1030	"	659	"
	Ukupno		33779	jut. 814 □ ⁰

Od ove površine odpada:

a) na posjed privatni:

oranicah	397	jut.	1103	□ ⁰
livadah	4154	"	591	"
pašnjakah	133	"	173	"
šumah sitnih)	57	"	1447	"
neplodno i ino	—	"	449	"
	Sbroj		4743	jut. 563 □ ⁰

b) na posjed obćinski:

pašnjakah	10086 jut.	868	☐	0
šumah (sitnih)	568	"	665	"
neplodno i ino	441	"	451	"
Sbroj	11096 jut.	384	☐	0

c) na posjed kr. državnog šumskog erara:

pašnjakah	7922 jut.	1413	☐	0
šumah (krupnih)	10428	"	295	"
neplodno i ino	588	"	1359	"
Sbroj	17939 jut.	1467	☐	0

Ad članak 7.

Na pašu ovlaštena dalmatinska mjesta i razdjelba istih.

Ukupni broj blaga, što ga dognati smiju, po razmjeru ustanovljenom u članku 5, obje gromade dalmatinskih mjestah na pašnjake u Liku, nesmije prekoračiti 60000 komadah sitnoga blaga u jednoj godini, od kojeg odpada navedena pod gromadom I. A. 25000 komadah, a na mjesta pod gromadom II. B. navedena, 35000 komadah.

Dielovi ovih pašnjakah, koji su ličkim žiteljem iz naslova supaše na izključivu porabu izlučeni, i koji su u katastralne mape rumeljkom urisani, leže u političkoj občini:

Zrmanja (porezna občina Velika Popina, Prljevo, Vrelo),

Gračac (porezna občina Glogovo),

Srb (porezna občina Dabašnica, Drenovac, Neteka, Srb, Suva, Tiškovac),

Bruvno (porezna občina Bruvno),

te imadu za sada:

oranicah	16 jut.	1135	☐	0
livadah	522	"	954	"
pašnjakah	736	"	547	"
šumah	368	"	1103	"
neplodno i ino	266	"	1072	"
Ukupno	1911 jut.	11	☐	0

od ovih površinah odpada:

a) na posjed privatni:

oranicah	16 jut.	1135	☐	0
livadah	522	"	954	"
pašnjakah	9	"	751	"
šumah (sitnih)	1	"	1412	"
Sbroj	550 jut.	1052	☐	0

b) na posjed obćinski:

pašnjakah	674 jut.	390 □ ⁰
šumah (sitnih)	136 "	108 "
neplodno i ino	228 "	138 "
Sbroj	1038 jut.	636 □ ⁰

c) na posjed kr. državnog šumskog erara:

pašnjakah	52 jut.	1006 □ ⁰
šumah (krupnih)	230 "	1183 "
neplodno i ino	38 "	834 "
Sbroj	321 jut.	1523 □ ⁰

Ad članak 9.

O preglednih skrižalkah. (Prilog I.)

Pregledne skrižaljke, koje su prema ovjerovljenoj katastralnoj izmjери za svaki pojedini pašnjak izpravljene u pogledu površine, vrsti težatbe, gledajući po stojećih vrelah napojištah, progonah i plandištah, zatim gledajući broja blaga, koje se na pašu dognati smije, nadalje popunjene u pogledu opisa medjaha, kako se to prigodom ovjerovljenja katastralne izmjere i omedjašenja nuždnim pokazalo, izdaju se podjedno u posebnom otisku kao naknadni prilog I. a) ugovora.

Isto tako izdaje se popis katastralnih česticah polag najnovije i ovjerovljene izmjere, koji označuje ime pašnjaka, porezne obćine, topografički broj katastralnih česticah, površinu, vrst težatbe i vlastništvo.

(Svršit će se.)

LISTAK

Osobne viesti.

Ban Hrvatske, Slavonije i Dalmacije blagoizvolio je imenovati protustavnika kod I. banske imovne obćine u Glini Aleks. Ugrenovića protustavnikom kod gospodarstvenog ureda II. banske imovne obćine u Petrinji sa sustavnimi berivi.

Zakoni i normativne naredbe.

Šumarski vježbenici i šumarski pristavi nesmiju se bez dozvole oženiti. Naredba kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 4. kolovoza 1893. br. 29430 glasi ovako:

"Svaki šumarski vježbenik i šumarski pristav namješten kod imovnih občina bivše vojne krajine i kod urbarskih šumskih posjednika, koji žele stupiti u brak, ima predhodno potražiti propisanim službenim putem dozvolu kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove. Šumarski vježbenik i šumarski pristav, koji se ogriješe o ovu naredbu, smatrati će se, da je napustio svoju službu.

Oženjeni nemože biti primljen za šumarskog vježbenika i šumarskog pristava. Ova naredba stupa u krijeost danom proglašenja."

Sa drvarskog tržišta.

Oglas. Po povjerenstvu za krajišku investicionalu zakladu postavljenom, obaviti će se dne 16. listopada 1893. prodaja na dolje označenih u naravi jur omedjašenih šumskih čestica nalazećih se hrastovih i inih debala:

Šumske čestice		Broj				Procjenjena drvna množina			Procjenjena vrednost u a. vr.	
položaj		hrastovih	jasenovih	brestovih	bukovih i inih	hrastovih		jasenovih brestovih bukovih		
u	u					trupaca	ciepkog			
šumarijah	čuvarskom kotaru					liesa		gorivih drva		
		debala		metara				forinti		
Zupanja	Sočna broj 5	1973	295	1568	2472	2184	5484	12070	112611	
	Sočna broj 8	2828	344	2341	4291	4482	8416	22546	203227	
	Boljkovo broj 10..	319	16	80	918	1102	1189	2049	39597	
Vrbanje	Sveno broj 12....	1551	610	927	62	2879	4970	5434	109132	
	Sveno broj 13....	2120	8	339	367	4145	8487	2819	187282	
	Paovo broj 14....	1709	67	464	482	2424	5089	3305	109915	
Morović	Samovac br. 22 ..	3488	799	1330	1	3733	8486	4526	169279	
	Blata broj 24.....	6244	562	567	41	7497	17223	4463	343633	
Jamina	Krnić broj 29	2059	158	685	151	2239	5526	4256	108497	
	Ukupno...	22286	2859	8301	8785	30185	64870	61468	1383173	

Obći su dražbeni uvjeti sliedeći:

1. Dražba obaviti će se izključiv ustmene ponude jedino primanjem pismenih ponuda (oftalih);
2. da se ponude uvažiti mogu, potrebito je, da se one najdulje do 16. listopada 1893. do 11 sati prije podne kod uručbenog zapisnika investicionalne zaklade predaju, te valja njima priložiti 5% procjenbene vrednosti one drvne množine, za koju se ponuda stavlja;
3. svaki ponuditelj imati će u ponudi izričeno izjaviti, da su mu dražbeni uvjeti dobro poznati, te da ih bez ikakova pridržaja prima;
4. ponude imadu valjano zapečaćene, te na omotu sa slijedećim nadpisom providjene biti: „Ponuda za hrastova, i ina stabla, koja krajška investicionalna zaklada dne 16. listopada 1893. na prodaju nudja“;
5. polovica kupovnine imati će se za 14 danah iza ubavjesti ponuditelja o primanju njegove ponude, a ostatak najdulje do 28. prosinca 1893. kod investicionalne zakladne blagajne položiti;
6. hrastovi, za gradjevno i tvorivno drvo nesposobni material izključen je od prodavanja, a dostačac je obvezan, da taj drvni materijal na licu mjesta na razpolaganje prodavatelja netaknut ostavi, te će potonjemu prosto biti, isti materijal još tečajem ugovora dostačca drugamo prodati i dati ga izraditi i iz šume izvesti,
7. nesmiju radnici dostačevi za tvorivno i gradjevno drvo nesposobni hrastovi materijal za loženje vatre upotrijebljavati, izuzamši trišeće, nastalo kod proizvodnjanja dužicah, bačvarskog i gradjevnog drvlja, zatim obumrle suhe grane i ovrške do promjera od najviše 15 cm. Za svaki kubični metar hrastovog ogrevnog drva upotrijebljen po njegovima radnicima nepovlaštenim načinom za loženje vatre, ili da se je inače to drvo po dostačcu prisvojilo, obvezuje se isti dva forinta u ime naknade uplatiti.

Pobliže se dražbeni uvjeti mogu kod kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, zatim kod kr. šumskog ravnateljstva u Zagrebu i kod kr. nadšumarskog ureda u Vinkovcima kao i kod kr. šumarija u Županji, Vrbanju, Moroviću i Jamini uviditi.

Uvoz dužica u Francesku od siječnja do svibnja 1893. Na uvoz dužica u Francesku udarena je carina od 1. veljače 1892., te se je uslijed toga količina uvežene robe prošle godine prilično umanjila. Ove godine opet se je uvoz povećao. To umnožavanje proteglo se je samo na skladišta, dočim je uvoz za obični potrošak veoma zaostao.

Hrvatskih dužica uveženo je i Austro-Ugarske od siječnja do uključivo svibnja god. 1892. u svemu 446.076 q. a u isto vrieme god. 1893. 595.552 q. dakle više za 149. 476 q. Prema uplati carine uveženo je iz Austro-Ugarske god. 1892. od siječnja do uključivo svibnja 446.076 q. u istom vremenu ove godine 410.586 q. dakle za 35.490 q. manje. Vrednost uveženih dužica za vrieme ovih 5 mjeseci god. 1891. bila je 25.4 milij. franaka, god. 1892. 11.1 milij. franaka, a god. 1893. 9.8 milij. fran. Prema god. 1892. umanjila se je dosadanja vrednost za 1.3 milij. fran., a prema god. 1891. za 15.6 milij. fran.

Izvoz dužica prvog polugodišta god. 1893. Osobito povoljne prilike za prodju dužica u Franceskoj bile su povod, da je mjeseca lipnja velika količina dužica na Rieci nakreano bilo, jer je ondje 7.231 milijuna dužica nakreano, dakle tolika količina, kakovava od postanka ove luke za jedan mjesec još nikad nakreana bila nije.

Rečenoga mjeseca izveženo je preko Rieke i Trsta ukupno 7.87 milij. dužica (prema 1.12 milij. komada u mjesecu lipnju 1892.), od koje je količine 6.71 milij. odpremljeno u franceske, a 1.07 milij. komada u talijanske luke. Tečajem prvog polugodišta izveženo je preko gore rečenih luka razmjerno prema prošlim godina slijeđeća količina dužica :

u godinah 1893.	1892.	1891.
m i l i j u n a	k o m a d a	
ukupno . .	35.07	15.84
u Francezku	30.65	11.27
u Italiju .	3.85	3.41
		2.12

Prema tomu izveženo je u Francesku skoro tolika količina dužica, kolika u istoj periodi god. 1891., u kojoj je prodja dužice osobito velika bila. I izvoz dužice u Italiju preotimlje sve to veći mah.

Sitnice.

Ubijanje bolestne divljači u Ugarskoj. Ministar unutar poslova odredio je po predlogu ugar. zemaljskog aružta za zaštitu lova, da se u slučaju, ako tko za vrieme lovostaje ubije već prije ranjenu ili bolestnu divljač, takova predati mora neoštećena obć. poglavarstvu u roku od 24 sata. Ovakova divljač prodaje se dražbom, a novac (utržak) pripada ubožkoj blagajni.

Obć. poglavarstvo dužno je pregledati takovu divljač, da li je zaista bolestna bila ili već prije ranjena, te se mora tim osvjeđočiti, da nije počinjen prekršaj proti zakonu o lovu.

Škvorac ili brljak i vrabac. Čudnovato, ali je ipak istinito, da škvorac živi u zadruzi sa vrabcem, paće obe ove ptice skupa gnjezde i izlegu u zajedničkom gnjezdu svoje mladiće. Opaženo je naime po njekom motrilem na imanju Reklin, da su škvorci u matorom orahu načinili svoje gnjezdo, te ondje počeli nesti jaja. Pošto je to gnjezdo prostrano bilo, nastanili su se u njemu vrabci, te su ondje i oni svoja jaja počeli nesti.

U družtvu škvoraca sa vrebcima vladalo je najveće sporazumljenje i trajni mir. Kad su se mladi škvorci i vrebei izlegli, imali su i škvorci i vrebei roditelji pune šake posla, da svoju nejačad nahrane. Škvorci roditelji hranili su svoje škvorčice, a vrebei svoje vrabčice, prem nijesu ni jedni ni drugi mlađici pazili na to, tko jim je roditelj, tko pravi hranitelj, jer su htjeli škvorčići i vrabčići uzeti hrani od onoga, tko bi ju prvi u gnjezdo donio.

Izmjerivanje šumâ u Srbiji. Srbski ministar za poljoprivrednu odredio je, da se sve državne šume u Srbiji izmjeriti imaju u svrhu, da se državno vlastništvo prema obćinam i sukromnikom obezbiedi.

Za izmjeru državnih šumâ odredjena su posebna povjerenstva, koja su svoj posao obavljati počela.

Načelno riešenje. Prepor u pogledu ovlaštenja prava na šumu spada pred sudbenu oblast. Ovrhu za utjerivanje daća dozvoljava upravni odbor.

Urbarskoj obćini K. podielila je kr. zem. vlada pod 25. siječnja 1890. broj 48.636. ex 1889. svotu od 4000 for. iz njihove šumske glavnice u svrhu namirenja poreza i drugih javnih daća. Tom prigodom stavilo je vlastelinstvo u V. zahtjev, da se i njemu dopita dio odpadajući na prikupljeni urbarski posjed, te da se prigodom razdielbe izplaćuju i vlastelinske urb. arendalne daće likvidirane po bivšoj kr. županiji u V. — Kr. kotarska oblast u S. odbila je odlukom od 16. travnja 1791. br. 3108. prvi zahtjev s razloga, jer vlastelinstvo nije dokazalo, da je dotični posjed urbarijalne naravi, a po tom mu obzirom na §. 41. naredbe od 4. ožujka 1871. br. 2144 nepripada niti pravo na šumsku glavnicu, dočim u pogledu drugoga zahtjeva odlučila je, da se od ostatka, koji ostane nakon podmirenja javnih daća, imade za vlastelinstvo uztegnuti od pojedinih dotične dužne svote, a to s razloga, jer je kr. zem. vlada podielila dotičnu svotu za namirenje poreza i drugih javnih daća, a urb. daće nisu prama §. 3. naredbe od 24. travnja 1854. u pravom smislu javne daće, već su samo privatne tražbine, koje uživaju blagodat poput javnih daća.

Proti toj odluci uložiše urb. obćina i vlastelinstvo utok, a upravni odbor u O. odlučio je rješitbom od 9. studenoga 1891. br. 994, da se odluka kr. kot. oblasti u pogledu prvoga zahtjeva iz navedenih razloga potvrđuje, dočim se u pogledu drugoga zahtjeva ukida s razloga: „što je kotarska oblast, uztegnuv svote od pojedinih urb. ovlaštenika u svrhu podmirenja urb. arendalnih daća, ovršno proti strankama postupala, na što nije ona, niti vlastinska uprava ovlaštena bila, pošto se ovrha za ove daće može voditi samo na temelju dozvole upravnoga odbora, izhodjene po vlastelinstvu, kako to čl. 2. §. 20. c. n. od 26. rujna 1857. dokazuje“. — I proti tomu uložiše gornji utok, a na to je uzsliedilo po kr. zem. vlasti pod 22. veljače 1893. br. 49.514 ex 1892. sliedeće riešenje:

„Prvi dio gornje drugomolbene odluke preinačuje se s razloga, što se ovdje radi o privatopravnom pitanju, kojega riešavanje spada u nadležnost sudbenih oblastih, ako nebi nagoda, pokušana po političkoj oblasti među strankama, uspjela.

Prepori naime o samom pravu na suuživanje za korist pojedinih urb. obćinah segregiranih urbar. pašnjaka i šuma spadaju na nadležnost sudbenih oblastih. Ali političke oblasti imadu, kada se radi u ovakovih preporih, po analogiji §. 61. patenta od 2. ožujka 1853. prije svega između parbećih se stranaka pokušati nagodu, držeći se pri tom načela zastupanog u naredbi kr. zem. vlade, odjela za unutarne poslove, od 17. srpnja 1886. br. 35.978, po kojem je upitno pravo vezano nerazlučivo o posjed urb. selišta, i tek, ako nebi nagoda za rukom pošla, imadu političke oblasti, štiteći posjed privremeno, parbeće stranke odputiti na redoviti put pravde.

Prema gore navedenom ima upravna oblast prve molbe u nazočnom slučaju među strankama pokušati nagodu, koja ako neuspije, imati će postupajuća oblast uputiti stranke pred sudove.

Glede drugoga diela iztaknute drugomolbene odluke opaža se, da nije upravni odbor odputio zahtjev vlastelinstva V. u pogledu ovršnog namirenja zaostalih urb. dača iz tangenta, pripadajućih pojedinim dužnikom iz šumske glavnice urb. občine K, nego je samo ukinuo tomu zahtjevu djelomice udovoljujuću odluku kot. oblasti u S. kao sa formalno-pravnoga gledišta nezakonitu, jer nenadležno izrečenu, pa s toga nastaje pitanje, da li je kasatorna odredba upravnoga odbora osnovana? — Tičuć se toga pitanja smatra kr. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove, napadnutu rješitu upravnoga odbora po zakonu opravdanom gledom na ustanove §. 20 ces. naredbe od 26. rujna 1857., §. 41. i 42. zakona od 5. veljače 1886. ob ustroju županija itd., te §. 25. točku 1. zakona od 5. veljače 1886. ob upravnih odborih u županijah, iz kojih posve jasno proizlazi, da podieljivanje dozvole ovrbe radi učeranja zaostalih urb. dača spada na nadležnost župan. upravnih odborah. Primjećuje se pak i to, da se upravni odbor nije imao samo ograničiti na to, da ukine prvomolbenu odluku u odnosnom dielu, nego je obzirom na propis §. 20. ces. naredbe od 26. rujna 1857., po kojem se molbe za dozvolu ovakovih odredaba mogu predati prvomolbenoj političkoj oblasti, kako je to vlastelinstvo u V. učinilo, imao ujedno u vlastitom djelokrugu riešiti spisom priječe odnosnu ovršnu molbu vlastelinstva V. Po čem kr. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove, upitni dio napadnute rješite tog upravnog odbora potvrđuje, ali uz analog, da upravni odbor pomenuta ovršnu molbu u pretres uzme i na istu rješenje izda".

Šiškari na dubovih. Šiškar hrastolisti (*Cynips quercus folii*), koji se lako pozná po crveno-prugastih ledjih, snese svoja jajašca na dolnjoj plojki hrastova lista. U tu svrhu ubode on tjenicu (*epidermis*), te tu utura svojim žalecem za leglo jedno jajašce u ranu, koju je svojim ubodom načinio.

Odmah postane uslijed nabujalosti mezgre na tom mjestu okrugla, šuplja i sočna šiščarica (babuška), koja je krupna kao višnja. U šupljini ovakove šiščarice nalazi se ličinka od šiškara hrastolista. Ako se takova šiščarica ili babuška u mjesecu rujnu otvorí t. j. razreže, onda se može u njoj viditi kukoljica. Jedan mjesec kasnije, po prilici oko polovice listopada, nači ćemo jur razvijenog zareznika. Ovaj zareznik napušta skoro svoje skrovište, te prezimi u tlu.

Šiščarice ili babuške sadržaju u sebi šiškovinu (*gallussäure*) i trjeslovinu. Obe ove tvorine rabe se u ljekarnah, u mastionicah (bojadisaonicah) i za druge tehničke svrhe, imenito za priugotavljanje crnila. Takove šiščarice sakupljaju se prije, nego što iz njih zareznik izlazi.

Najbolje šiščarice nabavljaju se iz istoka. One rastu na hrastu babuškaru (*Querus infectoria*), a pravi jih ubodom mastilački šiškar (*Cynips tinctoria*). Sbogobilne šiškovine i trjeslovine trže se takove šiščarice veoma mnogo.

Šiškar pupčar (*Cynips terminalis*) ima dvije generacije i to u srpnju i u listopadu. Njegove babuške nalaze se na krajnjih pupovih grančica. Babuške slične su gomolju, te jih ima dosta.

U Hrvatskoj i u Ugarskoj živući babuškar (*Cynips calicis*) leže svoja jajašca na žiru i to upravo između drvene kapice i žira. Odtud nastavše drvene izraslice zovemo šiškami. Pošto šiške mnogo trjeslovine imaju, stoga se one sakupljaju i samelju, te se kao šiškovo brašno rabe za strojivo.

Zelen-noga i štuka (*Rohrhuhn u Heht*) Čim nastanu topli proljetni dani, vraća se opet zelen-noga iz južnih krajeva k nama, te si traži svoje prvobitno prebivalište. Ona osobito rado živi u barah, koje su trskom i šašom zarašle. Zelen-noga je vrlo ljepušna ptičica, vrlo okretna u letu i plivanju. Ozgor pokriveno joj je telo mrkim perjem, a odzdol je siva poput škriljaveca. Prva duga krilna i prva repna pera obrubljena su bielo. Kljun joj medjaši sa crvenim čelom, a oči okružuju žuti, sivi i crveni kolobar. Prstići na noguh ogradjeni su plovkama. Zelen-noga načini si gnjezdo obično blizu vode na kojem nizkom i trulom drvetu. Ženka iznese 6—12 jaja, koja imadu

guste i smedje pjege po sebi. Nakon 3 tjedna, kako ženka sjedi, izlegu se vrlo liepi i dražestni mladići, koji već drugi dan trče za majkom u baru. — Zanimivo je to gledati, kako se malići oko svojih starijih skupe i igraju loveći mušice ili vodene kukce. Mužjak i ženka paze vrlo brižljivo na svaki mig svojih malića, da jim kakova opasnost nebi zaprijetila. To se dogadja česče. — Kad malići začuju kratak tihi cikut, u taj tren nestane ciele obitelji. A gdje su? Čovjek nebi u istinu znao, da ne vidi ovdje ili ondje izpod zelenog lista vodene biline glavice, gdje prislушкиje, da li je jošte u pogibelji. Za kratko vrieme, kako je pogibelj minula, evo ih opet na skupu, te nastavljaju svoju igru. Zanimivo je takodjer gledati ove liepe ptičice, kako izvrstno plivaju a krila su jim kao vesta.

Čovjek bi mislio, da se u onom času, kada plivaju i rone, ne boje ni najljudeg svog neprijatelja, akoprem on upravo tada izmedju vodenih bilina vreba na svoj plien: zelen-nogu.

Ovaj opasni, proždrljivi i grabežljivi neprijatelj jest štuka. Već sama njezina vanjština opisuje ju kao grabežljivca. Tielo joj je dugoljasto i oblo kao valjak, glava sploštena, zubi u čeljusti nejednaki, natrag savinuti i šiljasti. Što ovi zubi jednom zahvate, ono je izgubljeno. Ona je u manjem ribnjaku isto tako opasna, kao što je opasan kit u moru.

Štuka znade često ciele čopore pataka utamanit. Ona je propast zelen-noge, koju samo povuče za sobom u vodu.

Gje se štuka u jezeru nalazi, tu neima zelen-noga obstanka, već je prisiljena da se izseli, ne će li postati žrtvom štuke. Ako su zelen-noge mirne t. j. ako jim ne prijeti pogibelj, onda ostave svoje mlade kao samostalne, a stari imadu opet brigu, da legu jaja, pa kad se opet mlađi izlegu, dražestno i milo vidjeti je, gdje se starija sa mladjom braćom igra, kako ih njeguje i tetoši. Tako se dogadja cielo licto, a početkom jeseni cielo jezero izpunjeno je ovim ptičicama, dok jednog jutra ostane jezero pusto i prazno, jer se zelen-noge izsele u južne toplige krajeve. — U proljeće se opet vrate; lanjski mladići posve su samostalni postali, te si traže svoje jezerce, gdje su se izlegli. Nu na jednom jezeru može se samo jedna obitelj nastaniti, pa ako hoće druga obitelj doći, to oni ljubomornom strogošću brane svoje rodno mjesto i nedaju ga osvojiti. Često se dogadja, da se grdnno poperušaju i tuku dok ih otjeraju sa svog gnjezda.

Izumiranje cedrovog drveta (cedrovine). Kako jedan list iz St. Louis-a javlja, nalazi se tamo tvorničar poznate tvornice olovaka K. Faber u svrhu, da za svoju tvornicu nabavi cedrovo drvo, koje upotrebljuje za najfinije olovke. On mora to drvo nabavljati iz Amerike, ponajviše iz Floride, budući da je u svih drugih zemljah posve izumrlo. Ta ista sudbina — kaže Faber — stiće će i amerikanske cedrove šume, ako se nebude što prije u interesu trgovine haranje i pustošenje tih šumâ na put stalo.

Lastavice i žabe neprijateljice pčela. Kao što svako živuće biće, tako isto imadu i pčele svoje neprijatelje. Osim mnogih poznatih ptica, a naročito lastavica, koje love pčele u lietu, imadu one još jednu vrst neprijatelja, a to su žabe. — Poznato je, da se žabe rado nastanjuju u djetelini, a imadu i razlog zašto to čine. Mnoga marljiva pčela odleti iz svoje košnice, da siše sok iz cvjeta, ali se jedna više ne vraća, jer postane plienom žabe, koja na nju vreba, te ju proguta, nebojeći se njezina žalea. To se je dokazalo već češće, jer je u želudcu žabe nadjeno 10—15 pčela, što je dosta velik broj za ovaku malu životinjicu. Nu uza sve to, što nam žabe utamanjuju koristne pčele, ne smijemo ih utamanjivati, jer nam one s druge strane opet koriste, uništajući razne škodljive zareznike u šumi i na polju.

Gljiva champignon. Od tolikih gljiva, koje su za užitak, samo se *champignon* (*agaricus campestris*) umjetno uzgaja. Da pokus uspije, nuždno je dobro klilo, povoljna temperatura i umjerena vlaga.

Tko hoće da neki prostor opredeli za kulturu bilo sad u kolnici, staji ili biljevištu, neka uzme friške konjske balege, koja se na polovicu pomieša s busenastom zemljom.

Ta se mješavina donese zatim na mjesto, priredjeno za klijanje, koje treba da je toplo, tamno i od promaje zaštićeno. Mješavina se naslaže 50—80 cm. visoko i premeće se tako dugo, dok nepostigne 18° R. Na to se klijalište uravna, stlači, ter pokrivali ili škrinjama pokrije. Nakon 24 sata gleda se, kolika je toplina. Nije li narasla više od 16—18 stupnjeva, onda se u mješavinu utisnu komadi klila (legla) u veličini ovećega oraha i klijalište se opet pokrije.

Skoro zatim opazit će se, kako se kroz klijalište vuku biele nitи; na to ga treba pokriti tri prsta visoko listenom zemljom, ili zemljom iz kojeg klijališta. Ta se zemlja uravna i malko protlači. Ima li u mjestu, gdje je klijalište, puno vlage, to vanredno škodi i može čitav podhvati osujetiti u najkraćem vremenu. Ako je zemlja posve suha, smije se samo ona nakvasiti. Za 4—6 mjeseca dobije se u tih klijalištih champignona, koji će uloženi trud obilno i stalno naplatiti.

Uporaba trieslovine. Znamo za mjesta, gdje ima više kožara i opančara, te oni gotovo ne mogu naći čovjeka, da ih liši trieslovine, koja jim uzaludo zauzima prostor u dvorištu. Meću ju u hrpu te čekaju, hoće li tko za nju da pita. Mnogi gospodar imao bi nastojati, da izkaže ljubav tim obrtnikom i da sebe okoristi, mogao bi trieslovinu odvesti u vrt ili voćnjak. Izkustvo je već davna učinjeno. Tim se ne kaže ništa nova, ali je vredno ponoviti staru dobru stvar, dok ju riedko tko uvažava.

Trjeslovina je dobra da se njom obloži stablo. Pokušajte pa ćete vidjeti, da će se grane na tom drvetu pomladiti i ojačati, lišće biti će crno zeleno, jer će primati iz trieslovine tvari, koje su veoma koristne. Ne bojte se, da će vam biti manje sočno ili slastno. Na tlu hladnu, tvrdu i ilovastu možete da trieslo lopatom ukopate u zemlju, pa će vam omekšati, te postati rahla i sipka.

Na vrtu možete da mlad presad pokrijete trjeslovinom; za sušnih godina ne ćete morati toga prostora zalievati, a dobiti ćete plodine prvoga reda glede ljepote i krupnine.

Jagodnjaci, ako se pokriju trjeslovinom, očuvati će se od grčica hruštovih, pak će se brzo i liepo razvijati i tjerati svieže iz vitica. Oko stabla može se nasipati trieslovine do 70 centimetara visoko, a na vrhu zeleni 4—6 centimetara.

Životinje pogadjaju dobu (vrieme). Posve neodvisno od meteroložkih promjena vremena reć bi, da mnoge životinje imaju posve dobar pojam o vremenu ili dobi, dapače i o stanovitom satu.

Pripovjeda nejki motrilac, da je jedan majmun Orang-Utang išao spavati redovito u izvjestni sat, te da je zorom svaki dan u izvjestno vrieme ustao.

Ako motrimo jazavca, onda ćemo opaziti, da se on uviek u izvjestno vrieme povrati u svoj ležaj (jazavinu) sa svoga nočnoga klatarenja.

H. Wood priča, da je nejka mačka dobro upamtila sat, kad je njezin bolestan gospodar liek pio, te je svaki dan redovito probudila po danu i po noći svoga gospodara u isti sat, a riedko bi se pobunila samo za nekoliko časaka.

Slični primjeri opažani su i kod psa.

Zanimiv slučaj pripovieda L. de Cœuvusells iz Veveya na genevskom jezeru.

Njeki liečnik imao je psa, koji ga je posvud sliedio. Liečnik običavao je svakog četvrtka otići u Lausunu, kuda je parobrod lieti točno u 1 sat zaplovio, a vraćao se u Lausannu u 6 sati na večer. U zimi zaplovio je parobrod u Lausannu u 11 sati prije podne, te se vraćao natrag u 5 sati poslije podne.

Posle nekoliko godina umre liečnik, ali vjeran pas išao je redovito dvije pune godine istim putem u nadi, nebi li svoga gospodara u Lausanni opet našao. Pas je dobro zapamtio vrieme odlazka i dolazka parobroda kako lieti, tako i zimi.

Dr. Joly priča o psu svoga prijatelja, da je taj svakoga petka točno u 3 sata posle podne stajao pred crkvom, jer se je taj dan krštenje djece obavljalo, te je ondje čekao s dječurlijom, da pokupi poslaštice, koje su kumovi po tamošnjem običaju bacali pred dječurliju, a tom prigodom je i pseto svoj zalogaj ugrabilo.

To pseto šuljalo bi se svakog petka pokraj zida kuće točno oko tri sata, pa kad bi dalje odmaklo, počelo bi uzagrebci k crkvi bježati, da mu ne izmakuje zalogaj poslaštice. Ako je bilo pseto zatvoreno, onda bi točno u 3 sata urlikalo sve dote, dok ga iz zatvora neizpustiše, a onda bjež do pred crkvu, da si sa slatkisima omasti brkove.

Ako je gospodar preko običajnog sata ostao u gostioni, te ponješto promašio dobu večere, eto pseta u gostioni, da opomene gospodara, da je vrieme za večeru jur odmaklo. Pseto bi primilo gubicom štap svoga gospodara, te bi pred njim stajalo, gledajući ga i mrčeći na njega čim bi 7 sati s večera prošlo.

Pseto je dakle točno zapmitilo sat, kad je njegov gospodar običavao večerati.

M. Contepan pripovieda o njekojo mački, koja da je točno znala vrieme t. j. sat, kad se je običavalo jesti. On veli, da nikakav sat nije mogao to vrieme tako točno pokazivati, kao što mačka.

Mačka bi se igrala ili ležala mirno sve dote, dok nije 12 sati odbilo. Ako je sat malo zakasnio tuči, ona je ipak posve točno u to vrieme išla do kuhinjskih vrata, te ondje krnjaukala i kostrušila se. Kod objeda nije nikad njuškala ili tražila što bi pojela, dok nije juha sa stola odnešena, a kad je na stol voće donešeno, odmah bi se i ona pokupila, te otišla. Ona je točno znala vrieme, kad treba da je u sobi t. j. kad će se pečenka na stol donijeti, jer je i ona po koji zalogaj pečenke dobivala.

Konsul Smith imao je majmunu, koji je utorkom i petkom točno u 11 sati posjećivao njekoga mornara i to samo zato, da dobije od mornara sago sa šećerom i sladkom koricom (cimetom), a to jelo dobivali su mornari samo utorkom i petkom. Ovakovo jelo osobito je volio majmun jesti. Majmun je dakle dobro zapamtio ta dva dana, te se nije nikad prevario, da nebi došao po svoje obljubljeno jelo ili da bi došao drugi koji dan, osim utorka i petka.

I dr. Raunes pripovieda, da su se guske iz njekoliko sela redi vito sakupljale na sajmištu njekog englezkog gradića samo na one dane, u kojih se je žito tržilo, da mogu ondje iztrešeno zrnje pokupiti.

Po ovih motrenih primjerih možemo razabrati, da su životinje kadre zapamti t dobu t. j. vrieme, na koje su se navikle ili koje jim u prilog ide.

Potvrda vrhu podporâ, te u god. 1893. počamši od 1. svibnja uzsljedivših uplata članarine za „Šum. list“ i upisnina do uključivo 15 rujna 1893. kao što sledi:

Vlastelinstvo šumarskog ureda u Vukovaru 25 for.

Članovi I. razreda uplatiše i to: Adamek Ivan 5 for., Arčanin Marko 5 for., Basara Teodor 5 for., Brosig Rudolf 5 for., Bauer Vjekoslav 2 for., 20 n., Brausil Makso 10 for., Ciganović Gedeon u ime upisnine 1 for., Dojković Vilim 5 for., Gašparac Ante 5 for., Heinz Gustav 5 for., i u pripomoćnu zakladu 5 for., Hajek Bogoslav ml. 5 for., pl. Košćec Nikola 5 for., Kuzma Julijo za šum. dom 5 for., Laksar Dragutin 5 for., Lasmann Dragutin 5 for., Malin Virgil 5 for., Maslek Mile 5 for., Novaković Jefrem 5 for., Nagy Vinko 5 for., Ogrizović Gedeon u ime upisnine 1 for., Patzak Antun 5 for., Pichler Gjuro 6 for., Pilz Vjekoslav 5 for., Polaček Dragutin 5 for., Ružićka August 5 for., Solarić Todor 5 for., Sutlić Slavko u ime upisnine 1 for., Stublić Vjekoslav 4 for., 70 n. Slapničar Edo 3 for., Šimatović

Ivan 10 for., Trötzer Dragutin 5 for., pl. Thuránsky Bela u ime upisnine 1 for., Tvrznik Franjo 6 for., Ugrenović Aleksander 5 for., Urban Franjo, 7 for., Vse Gašo 3 for., Vinodeljsko voćarska škola u Negotinu (Srbija) 6 for., Vučković Svetozar u ime upisnine 1 for., Vuković Petar 5 for., Würth Eduard 5 for., Zezulka Ivan 5 for., i Zikmundovský Ferdo 25 for.

Kao članovi pako II. razreda uplatiše i to: po kr. šumariji u Sokolovcu 4 for., Bošnjaković Gjuro 4 for., Trputac Josip 2 for., Feigl 3 for., kot. šumarija u Rajevuselu 22 for., šumsko gosp. ured I. banske imovne obćine u Glini 3 for., kot. šumarija u Brinju 30 for., kot. šumarija u Otočcu 16 for., kot. šumarija Ogulin 10 for., Uzelac Vujo 4 for., A. Maloševac 2 for., Zakarija Stjepan 2 for.

Akoprem se prema družvenim pravilam imadu godišnji prinosi već u prvoj četvrti svake godine uplatiti, ostala je ipak do konca kolovoza 1893 na ovu godinu odnoseća se svota od 760 for., neuplaćena, koja odpada na 152 člana I. razreda, dočim su samo 93 člana svoju članarinu dosada za ovu godinu uplatila, a 324 for., ostalo je nepodmireno po članovima II. razreda.

S toga se pozivaju dotični dužnici, da bi izvoljeli svojim plaćnim dužnostim čim prije moguće udovoljiti jer se inače neće moći upravnim troškovim našega društva podmirivati.

Prema gornjemu uplatilo je dosada za ovu godinu odpadajuću članarinu samo 38% od gosp. članova I. razreda, što baš nije najbolji pojav za naše društvo, jer da je u istinu za isto pravog interesa, toliko bi mogao ipak svaki smoći, da uplati za vremena svoju članarinu.

Što je pako još gorje, nisu mnoga gospoda članovi stranom ni za prošlu, stranom pako ni za predprošle godine svoje članarine uplatili, a to su: Anderk a Julio ml. 5 for., Borošić Andrija 5 for., Barišić Pavle 10 for., Barlović Josip 5 for., Biškup Ferdo 5 for., Brosig Ljudevit 5 for., Brosig Slavoljub 5 for., Beck Ivan 5 for., Borianec Josip 2 for., Ciganović Gjoko 5 for., Čanić Ante 5 for., Donadini Ivan 5 for., Hajek Bogoslav st 5 for., Haveliček Josip 10 for., Hranilović Andrija 2 for. 25 n., Jančiković Antun 7 for. 75 n., Ilijić Dušan 15 for., Jekić Ivan 10 for., Jerbić Ivan 5 for., Kadić Dragutin 5 for., Kafka Dragutin 25 for., Kiseljak Josip 10 for., Kern Ante 4 for., Kozjak Slavoljub 5 for., König Ivan 10 for., pl. Köröškeny Šandor 5 for., Knobloch Pavao 8 for., pl. Kraljević Ladislav 5 for., Krišković Mijo 4 for., Kune August 5 for., Koprić Andrija 10 for., Lepušić Mirko 5 for., Ljubinković Radivoj 5 for., Marinović Josip 5 for., Markos Dragutin 5 for., Mark Ante 5 for., Pejčić Obrad 5 for., Padegan Ivan 15 for., Puk Mirko 5 for., Šmidinger Rikardo 10 for., Schütz Stjepan 10 for., Škorić Milan 7 for., Riemer Ladislav 10 for., Resz Antun 5 for., Sacher Josip 10 for., Sever Dionis 5 for., Simonović Nikola 5 for., Slaneć Franjo 5 for., Stihapović Fran 13 for. 75 n., pl. Štriga Miladin 5 for., Šeringer Antun 5 for., Šumanović Milutin 5 for.. Stojanović Ivan 6 for., 34 n., Teklić Slavoljub 5 for., Vizjak Stjepan 5 for., Vse Gašo 2 for. i Zobudjija Mijo 5 for., ukupno dakle 284 for. 9 n. U ime starog duga duguju članovi II. razreda svotu od 192 for.

Sveukupna dosada neuplaćena članarina iznosi dakle 1560 for. 9 n., te se nadamo, da će se gospoda dužnici požuriti, da ju uplate. Mnoga gospoda članovi duguju i propisanu upisninu od 1 for., koju neka bi izvoljeli takodjer što prije uplatiti.

Kolar, družveni tajnik.